Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

Сердало

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьйлу 1923 шера дуьйна ◆ ЕРА, 30 ноябрь, 1972 шу. ◆ № 141 (…). Мах 2 кап.

ХАЛКЪА КУЛЬТУРА

Нохч-ГІалгІайчо шен дахчу Советски Социалистически махка юкъа даькъа да. Берригача Советски махка культура айъларга хьокъа дегІайоалгІа вай автономни республика культура а. Масса кьеи кІанти берта долаш, вІашк гІо деш, берттайна, кортамукъа дахаргдола вахъ, нийсхоща вахаре кхочашбеш йолча Коммунистически парте хьаддиза йоакхо ярах терра айенний къоман профессиональни искусство. Из бакъдеш ю тахан вай республике болх беш шин театр, «Вайнах» яха илли халхарен ансамбль, пачхьалкхан филармони, симфонически оркестр, эстрадни дукъа коллективаш, кхин а культура учреждени шийлий самодеятельни коллективаш хилар.

Историческа доацца хана хьалкхийнаб вай республике, дерригача Союза цІи хезаш бола артистийш, режиссераш, композиторийш художникаш.

Дахара да массала дала дуккхагІа хул культуран искусствоан болхлошкара дешн къетам совбоалаш боагІача къахьегамхоша дІабеха духовни кхача. Цу хьакъехьа шай лоархІамга хиллача мах бе бьаргоаца, сийдола дехкар да культуран искусствой болхлошта хьалхашка леттар. Из да иаха коммунистически хкетам балар.

Цу дехкарах лаьа лоархІабу вай республика культура учреждений къахьегамхой. Цар болх тІаберзабаь ба нахъа хкетам интернационални доттагІала, советски патриотизмана, къахьегамцарча коммунистически уйлана тІасвара. Хаддиза керттера дола из дехкер кхочашдаьа ааш, хьаьрбел кхоллац нерда-нерда спектаклаш уттаеста, концертни программаш вІашагІтехкача, выставкаш, фестивалаш, декадаш, кхин лоархІаме йола кхьа тайпа мероприятеш кхачеташ культуран искусствоан болхлоша.

ТІеккьарча хана М. Ю. Лермонтова цІерагІча драмни, Нурадилов Ханпаший цІерагІча Нохч-ГІалгІай драматически театраша уттабенна спектаклешта Союзан, Российски хьажаршка дипломаш, премеш тайннай. Иштта цІи яьа я «Вайнах» яха ансамбль а.

Дукха деІІсанна музыкальни культура. Вай хана хьалкхийнача кьоманча музыканташ хьекхелай наьха произведенеш.

Боахкача майше ба республика художникий организаци бу болх. Таханарча вахара хулаш дола лоархІам бола гІулакхаш хьахьокхаш бола дукъа произведенеш хьекхеллай художникаша. Царна юкъе дукъа а ба талант йола къоман викалаш а. Дукха кийчъай цар республикаш художникий говзаме творчество гойташ йола выставкаш. Царех цаІ й СССР-и Нохч-ГІалгІайчен автономен 50 шу дизара хеташ хІиезза хьайинлла выставка.

Коммунистически парте дешна хкочашдеча гІулакхашка лоархІаме меттиг дІалоац клубаша, культура ЦІеноша, библиотекаша, культура хкача учреждениша беча балхо а. Вай республикаерча дукхача юрташка хьалтьай, хІьата ен а я вай хенарча хьалаша дІа яа дахкара йола клубаш, библиотекаш, школаш, доазаргдоацаш кульларча атт юртий сибат. ХІанз гІулакх деш я кхиндиа 5 миллион гаргга фонд йола 397 библиотека, ить біль гаргга клуби культура ЦІеш.

Цу учреждениешкарча культура болхлоашта доккхий хІаккаш лоархІамнад художественни самодеятельность дегІайоалара хьабеке. Масса тайпарча жанрашка товлуза дегІаухаш я из. Самодеятельностe дакъа лоацараш дукхагІа хилара дегІазза ю Іеш, цул исполнительни говзал а лаккху, ІІльвагІа хул репертуар. Самодеятельни искусство дегІара гІулакх тоаждеча доккхий толамаш дакъа хилар белгал а доаккхаш, Урус-Мартана, Ножай-Юрта, Надтеречни, Шальа художественни самодеятельни коллективашта, хинаной культура ЦІенна, хьинаранта Ерригсоюзни Ерригроссийски художественни самодеятельнаста хьажарий лауреатий цІераш тІедилл.

Доагара-дакъа художественни самодеятельность дегІайоалгІаш шилар хІагІча республикански хьажаро.

Цу дорригача масалаша ца дарра хьакьош чулоацанта дІалоача социалистически формах къоман йола искусство, культура ма чІоагІа дегІаенай.

Цхьабакхьа, шорагІдьелир кхочаш бе йиш йолаш дац. Ерригача культура учреждений болх айхха бузэабе бэа вахарша: къахьегамда коммунистически уйла хургІолаш, интернациональни кхетам болаш, Дьаьхенара безам боккха болаш вола сег хьалкхехара.

Культура учреждений боах дІахо кхы а товбара хилавза даргдоана хьал да культура районни отделаша клубий, культура ЦІеной болх хаддалле тІахьожам лоттабар, гІулакх доваш йола культура болхлой массанахьа а дІаиийсбар.

Культурно-массовни балха ерригача зеаньай къахьегам дешна тІаберзабь хила беза халкъа берригача иахагга шоаш бу бола дІахкачайтара.

Хьалхалйттача культура учреждений опыт шерр дІайоаржаярах а бергба бокха наьда. Цу гІулакхо торо хулийтаргья коммунизма ядеши хІара сагага кхоачве.

Социалистически тахканан темаш, образаш творчески вахара юкъехахьара дехкар дат искусства болхлоашта хьалхашка а. ХІйна а вар бахльашта юкъе нийслу къеага, художественни говзалга диллача лоархІаме йолаш произведенеш. Цудухьа, хІинза чакхьаьенча Российски Федераце художникий кхоалагІча съездан СССР композиторий VI пленуман белгалдаь ма хиллара, искусства болхлоша дуккхагІа хьакхолла еза хІара сага граждански уйла, Дьамиара безам, социалистически махка нах юкъера дохаргдоаца доттагІал, къахьегача сат юхь-сибат хьахьокхаш йола произведенеш.

РСФСР ЛАККХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЪЯРАХ ДОЛА
РСФСР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиуме СОЦАМ БУ:

ВеркІалагІа харжача Российски Советски Федеративни Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета дакъалгІа сесси 1972 шера 20 декабре гор. Москве гулъе.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕЙКОВ.

Москва, 1972 шера 28 ноябре.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЪЯРАХ ДОЛА
НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиуме СОЦАМ БУ:

ПхоалагІа харжача Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета дакъалгІа сесси 1972 шера 29 декабре город Грозне гулъе.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель К. ОЗДОЕВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1972 шера 27 ноябре.

ТОРОНАШКА ХЬЕЖЖА

ХьетІакхоачаш лаьг Советски пачхьалкхан ах бІаь шу дизаро цІей. Дукхача кьамех леттача дерригача советски халкъо а сиена шоай хьинар, гІулакх, уйлаш цу событена летаю Шелковской района къахьегамхоша.

Советски халкъа материальни къал-торо дІахо тоаяр духьа тІагІертта къахьегаш хилара къьегга тешал деш да хьайбий продукташ хяра пачхьалкхен задани (дулха — 105 процент, тхьа — 109 процент, фуацта — 120 процент, шурийна 90.8 процент) 1972 шера 16 ноябре кхочашдь хилар.

Районе къахьегамхоша доацоаца пачхьалкхенна задалал совгІа 226 тонн дулх, 514 эзар фуъ, 290 тонн шура яла.

ИйсалгІча пятилетка шоалагІа шу «Красный махарь» яхача колхозе дикка хало тІаоттаеш дар: мелла аьнча а, ІангІара даха дезаш дукха общественни хьайбаш — грозненски фух бола 56 эзар совгІа устагІа, ши эзар гаргга бежан, дукха хьакхарч, оалхазараш дар. Царна чудоахкаде помещенеш, кхочам хилаба деакъар, Іуьнал де нах эшар.

«Красный махарь» колхозе даьтта ладара культура лаккхача агротехнически боаране а, бІаргайча дог гІоздоалаш а нийсса шерре мугІараш дола комсий бешамаш. Цига юкъейоалаеш я механизаци. 700 гектар совгІа да энанерии хьасте кийчдаь дута кхаш.

Лаьтта ледадара культура лакхача агротехнически боаране хилар бахьан долаш, торо хилар хьайбешта кхочамкхилал довкъар Іалацде, хІаьта уж диза а долаш Іангара дахаре мел эшар долаш да.

«Красный махарь» колхоза 1972 шера 10 ноябре кхочашйир шера йола ерриге а халкъбоахама планаш. Соахка цу юкъа дакъхачул дуккхагІа даьккхад: дулх — 18 тонн, шура — 30 тонн, тха — 8 тонн.

УстагІаш дулх, тха дехкаре вала кхочашйира доккха новкъостал дир кертерча зоотехника Ю. К. Шадиева кулгал а деш, брак дайча грозненски фух дола жерчех острогожски дулла-тхьа фуд дола кой а деттадолайташ ж дебадеш беьна балхо.

Цу балха малаш фуд дьича, цу шерчаша Іодаь Іоахарий цу шера шоай новнашка дулха дІанчулу, ІоахаргІта тІера тха хьа а дьаккхе. Цу тайпара Іоахараш тІера даькхача тхах 10 тонн шолар. Цхе шера вааа толама кхочашера боккхача лоархІаме да из.

ГаргІарча хана шуре дукхагІа даьрхІад боахаме. Цу гІулакха цІе-арени тайпа-латвийски фух дола 200 шинар ийцад.

Белгалдаккха деза боахаме гулдаькха кхы а торонаш хилар.

Масала, боахаме хила деза боараме дац ма леладелга. ДоагІача хьисапе доакъар а луш ма кхабаро, шерна яша стандартни помещенеш хьалъеро, жа леладеча боахама чура расчет юкъейоалаеро, ветеринарно-зоотехнически бокъонаш ма ххьара пленемной болх а лелабеш, дика кийчьеча системагІа жа дебадаро духьала шин-кхо шу доаллаш торо хулийтаргьа хІара устагІа тІера совленагІа дхьацца килограмм тха дакха. Кхаь шера пунах хургда 45—50 тонн тха.

Шоай планашкен торонаш а хьежа колхоза партийни организацеи правлене 1973 шерара социалистически дехкараш толаме кхочашдара оарцагІбахаб колхозхой. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС цоцам тІа белгалъяьа мероприятеш кхочаш а еш 1972—1973 шш. хьайбий продукти дуккхагІа аккхар духьа Ерригсоюзни яхье юкъе а бахе лакха толамаш дакар хьайбаш леладерий сийлен дехкар да.

Д. ПОТОТИЯ,
Шелковской района юрта боахама управление керттера зоотехник.

ДІабахача итт бетта планови задание пачхьалкхенга 2617 центнер шура йоала езаш бар Назрани района «Назрановский» совхоза Назрани Кертерча отделене хьайбаш леладераш. Цхьабакьа, СССР-и Нохч-ГІалгІайчен автономен хьань 50 шу дузача юбилей айна къахьегама вахте а утта болх беча царна дика толамаш даха карагІдул. Пачхьалкхенга 2660 центнер шура а йохкаш плановой задани 101 процент кхочашъяьй цар.

Уж толамаш доахача массарел берхатагІа къахьег доярка Костоева Хьавас. Итт бетта 1809 килограмм шура ца езача хІара кхоабеча Іаттнгара юкъера лаьрхІача 2217 килограмм шура ийккхай цо.

Іан замалахь хьайбий продукташ дуккхагІа яхара яхь йоаржаярах КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС цоцам тІа белгалъяьа мероприятеш кхочашъяр шоай сийдолар лерІ отделене хьайбаш леладераша. Цудухьа шоашта доккхий дехкараш тІа а ийца Ерригроссийски яхье юкъебахаб.

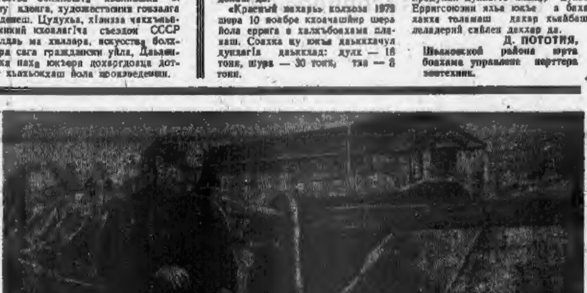

СУРТА ТІА: Хь. Костоева.

И. ПЛИЕВА сурт текста.

ДОТТАГІАЛА ВИЗИТ

НОВКЪОСТА Я. КАДАРА ЛЕНИНА ОРДЕН ДІАЯЛАР

БУДАПЕШТ, 29 ноябрь. (ТАСС корр.). СССР партийно-правительственни делегацена керте латтача КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева салхан новкъостащха безаме вІашагІкхийттача хана Ленина орден дІаелар ВСРП Центральни Комитета Хьалхарча секретара нов. Я. Кадара.

Из доккха совгІат — советски венгерски халкъашта юкъера вежаршкха хола доттагІал дегІадоладеча нов. Я. Кадара карагІдаьккха доккхий хІамаш, вай шерен социализмаш гІулакх чІоагІдеча цо хьинаре дагІа лехар беілдаь тІеллар.

Орден дІаелар долча Парламента собрани Мунканн хачча хиле бар СССР партийно-правительственни делегаце членаш, ВСРП Политбюро членаш, кхыба венгерски кулгалху деталлеш.

Орден дІалуча хана къамаьл дир нов. Л. И. Брежнева.

Новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА къамаьл

Веза новкъост Янош Кадар!

Деза новкъостий, доттагІий!

Венгерски коммунисташе, Халкъа Венгре общественностев берригача къахьегамхошен уж шера бІаьстан юкъе безамен дег тІерен белгалдаьккхар новкъоста Янош Кадара 60 шу дизар.

Шоаш кІоарга ловзІаш шарий доттагІал доллаш хилар цу юбилейна дуззадена хьалхий Кадар венгерски коммунистащца цхьана кхьа ужта йолаш белча кхача маликашарчар, венгерски халкъа цІоагІа болча берригача доттагІаша.

Шоала хов, из ма Советски Союзе а дакха доагІача тайпара белгалдаьккхалга. Советски коммунисташа, берригача советски махха дика вовзаш кІоаргга лоархІаш ва Хьо, новкъост Кадар, венгерски болхлой классе тешаме воІ хиларах, коммунистически идеалаш котъялара тІехьара лоргІа хьавоагІа кьовсахо, шин махка гІорвальна партийни пачхьалкхени кулгалхо, дуьнен халкъашта юкъерча коммунистически болама воккха дехтель хиларах терра.

Советски венгерски халкъашта доькъера вежарий доттагІал дегІадоаладеча Іа дьавнча доккхача дакъхь, маьаерен социализмаш гІаракх чІоагІвеча Хьона карагІдайнача доккхийча хІамий лерха мех а беш, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо Уже тезед Венгерски социалистически болхлой парте Центральни Комитета Хьалхарча секретарь новкъоста Янош Кадара тха махка дегагІа дола совгІат делаш — Ленина орден хьара хьакъьеха.

Эзарна шераш хьалхагІа дене хьадоагІача венгерски халкъа истори чуть еллингара деца гола тоаеча — венгерски даьттаж тІа социалистически революци котдоаккхача, социализм йила хьалъерга бодча хьалье тІа Венгре толамаш доахача — доккхий хІамаш карагІдийнад венгерски коммунистий партеша, шоайтха совгІача шера нуж гІулакхашка айхха духьалдевна Хьа вахар а долча.

Советски Союза коммунисташта, берригача советски наха, хІара венгр а хоши сана, дика хов, шуй махка социалистически революци котьаккхар, социализм дІайолаяра дегІайоалаяра духьа лоаттабеча кьовсама ерригача этапашка массе а минуте, шу доакъе этара халагІча минуташка а лоррагІа хьавоагІа революционер-ленинец Хьо хиннвга, новкъост Кадар. Хортистски режималлош гитлеровски фашизмаш дуьхьале лоаттабьача кьовсама бертача шерашка, 1956 шерарча контрреволюцени духьала лаьтте-ча къовсаме, къахьегамхоша карагІдаьна социалистически хІамар лоралар чІоагІдара венгерски коммунисташа боккха бола чакхбоаккхача декал, принципиальность, къаьмахчал делаш, вай Хьо хилар Іалаштате боаккхача лоархІаме хиннад.

Советски Союзо оцца доккха мах бу венгеро-советски доттагІал дегІадоаладарашка чІоагІдара Венгерски социалистически болхлой парте, правительства, Венгре халкъо хьегача кхьа. ХІаьта, вагана сана тахан, вай шина а юрте цхьана болх бар бахьан деламо, КПСС-ен ВСРП-ен коммунистически солидарности цхьаьгІоал, вай пачхьалкхашна коммунистически бертт-цхьайолаш, советски венгерски халкъий вежаршкха дола доттагІал чІоагІдара чІоагІіа карагІдаьна хІама а дуьнен халкъашта юкъерча вахара лоархІаме фактор а хиъна хІатталле, цига а, шеко йоацаш, Іа кІоанга дакъа лаьцадец кулгалхо, коммунист-интернационалист хиларах терра. Хьа кулгалца ВСРП ЦК-ас чакхбоаккхача интернационалистски политика дехкаш дакъе кортостан ду вай социалистически содружество духьа коммунистически болами чІоагІбара. Цу политика Венгре сий даьккхад дуьнен дукхаче йолий къахьегамхошта гарга.

Тхона массанена а шайа вола Хьо халкъе хьалхашка хьайна тІалаттар боакха беьркхаш деташ халкъаша айхха бузаам бегаша, къахьегамхошта вашашти.

Из долла хІама да, новкъост Кадар, хьай дахаре а социалистически Венгре берригача кІошагІболча доттагІаша а Хьо лоархІаш хилара лорда уйлар.

ВСРП Х-ча съезде хьалхенна оттадь доккхий дехкараш кхочашден йолаш Венгерски Халкъа Республика. ХІаьта тха дег тІера ла, Венгерски социалистически болхлой парте, цун Центральни Комитет, шоана цкьа кулгал, новкъост Кадар шоана! болх беннай деталлен болаш дола венгерски халкъ цу дехкарех товш лоархІаергдолаш Венгре йола социализм хьалъерга болхча шотта гІовли ма ларда болача гІа боккхбогІбелаш.

Социализма махкаш гІулакх бахьан долаш, къахьегача венгерски халкъо ирах бахьан долаш оцш доттабеча къовсаме тха массаш а шуна да, тха дика венгерски доттагІий.

Веза новкъост Янош Кадар!

Сийлен гІулакх тІаллаллаш еа — Хьона Ленина орден дІалуча, хІаьта ае чІоагІа гІадома хкечаду ма сцийле бен доле гІулакх.

Цуна духьаддина дег тІера [illegible] КПСС Центральни Комитета, СССР Союза Лаккхехьарча Совета Президиуме, Советски правительства. Хьа 60 шу дизад творчески плонех яхаза хьаьарах низза а вадаш. Тхоай парте цІерагІа, берригача советски наьха цІерагІа, сайгара а из лоаьа боккха Хьона тха декала доттагІа новкъоста, дуккхача шерашка Хьо могашнарча волаш вахар, социалистически Венгре духьа, советско-венгерски доттагІал дІахо чІоагІдар духьа Іа чакхлонача гІулакхашка марда толамаш даькхар лоаш. (ДІаьадаь тІовраш тоа).

Гулбенначарна чІоагІа доттаг тІохьаш а долаш нов. Л. И. Брежнева орден дІалу нов. Я. Кадара, хьоале саиа, дег тІерча беакъхьа маьхІаьола из.

Цунна хоа дуча шера къамаьл дир нов. Я. Кадара.

Новкъоста Я. КАДАРА къамаьл

Веза новкъост Брежнев!

Деза новкъостий!

Шай духьа лелавеча гІулакхашка объективни кулалургаш цхьаккха а, со а хьалалургеаш. Массеш дош ала безам бар са аьлла хІаьз сайна летачохи айсе уйла ечохи аьаця. КПСС Центральни Комитетан СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо аа дег тІера беркал оалаш дола ма совгІат делаца сона карагІдайнера а тІехьеалаш сай доккха сий дича сина хет сона.

Коммунист са хиларах теранай идеаллашкара хьалоагІаш да ма — цІаккха а сай духьа болх бабеш ас. Массеза а аз болх беь хкьча, венгерски коммунисташка, дог тийша а болаш социализмана тІехьалаттаршца цхьаь. Цудухьа хІара чакхала сох Іа хьана доккха кошхагІволча дакъе венгерски коммунисташта, венгерски болхлойта, социализм хьалъеш боакхача венгерски къахьегамхошта доагІаш да. Из бахьан делаш шолхоша беркал оал аз Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета СССР Лаккхехьарча Советан.

Тохкамах чакхьаьнча соратиле доттагІе вола Хьона, веза новкъост Брежнев, беркал ала безам бар са аз сийлахь совгІат Іа Іайха сона хьадлаьаз. Се белгала дукха за дьаллагІа деза ва а ва дог тайша коммунист, хІаьта ниита волаш со хьа мел воагІача хана — хьача тайпара хила йиш йолаш а лацо из — дег тІера хьалловаш хинна са Советски Союзе венгеро-советски доттагІала. Иштта даша хубе а ва со.

Шеьчха а беркал оал аз ас дегІа совгІат сайна далавар. Къахьетта беркал оал аз доттагІал тІера дикадар шиане лоаш тахан Іа сайна лоацаш даларна, веза новкъост Брежнев. Сай вегІлонгаьвела учикхоачча лоанаша шу юкъ дала дор сона. Эттаю хьахла веза новкъост Брежнев, цІеноза дег тІера лоа сона Хьо могашнарча хилар, чакхоя баГІона беригача советски доттагІашта, берригача советски ваккабента дика мал дар хилар лоа сона. (ДІаьадаь тІовраш тоа).

Нов. Я. Кадара лора совгІат дег тІера хаьаала дийцаш советски партийно-правительственни делегаце членаша, венгерски кулгалхоша.

СССР-ен ВНР-ен ПАРТИЙНО-ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ДЕЛЕГАЦЕШТА ЮКЪЕ ХИННА ПЕРЕГОВОРАШ

Кхы шера 27-ча ноябре Будапешта Венгерски социалистически болхлой парте Центральни Комитета здане чу дІайоалаелар Советски Союзен Венгерски Халкъа Республикан партийно-пачхьалкхен делегацешта юкъера переговораш.

Переговорашка дакъа доацаш хилар:

Советски оагІорахьара: КПСС Центральни Комитета Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, КПСС ЦК Политбюро член, Украина КП ЦК хьалхара секретарь В. В. Щербицкий, КПСС ЦК секретарь К. Ф. Катушев, КПСС ЦК член, СССР-а Министрий Совета Председателa заместитель Н. А. Тихонов, КПСС ЦК член, СССР-а кхача мехкашчарча гІулакхий министр А. А. Громыко, КПСС ЦК член, Латвия КП ЦК хьалхара секретарь И. Г. Кэбин, КПСС ЦК член, СССР-а ВНР-ра посол В. Я. Павлов.

ВНР-а оагІорахьара: ВСРП ЦК Хьалхара секретарь Янош Кадар, ВСРП ЦК Политбюро член, ВНР Министрий Совета председатель Ене Фок, ВСРП ЦК Политбюро член, ВСРП Будапештски горкома хьалхара секретарь Карой Немет, ВСРП ЦК секретарь Арпад Пулаи, ВСРП ЦК член, ВНР кхьача мехкашчарча гІулакхий министр Янош Петер, ВСРП ЦК член ВНР кхьача мехкашчарча гІулакхий министра хьалхара заместитель Фридьеш Пуйя, ВСРП ЦК член, ВНР-а СССР-ра посол Дьюла Рапаи.

ВІаши дагайоалача хана оагІонаша информацеш елар шоай [illegible] дегІаьхарах, иштта цар дийцар советско-венгерски юкъера гІулакхаш дІахо масса оагІонгахьара кІоаргагІа дегІадоаладара хьа дезарех а.

Цу дакъе боккха теркам тІабаьнйтар КПСС XXIV съезда решенеш толамца кхочашъяро советски халкъо лоттабеча къовсама, Советски Социалистически Республикий Союз вІашагІтеллар 50 шу далар — интернациональни а та сийна шера социалистически наьх ерзара; ВСРП X съезда хьалхашка оттадь дехкараш кхочашдеча венгерски халкъа карагІдаьйнараша. Йоаца социализм хьалъера наьхьагІа дІахо дІаіьхьалхаккхаьа дахара Іалашо ера духха за йоацаш хиннача ВСРП ЦК [illegible] решенеш.

Социализма совнамца Іалма-технически революци карагІдайнараш вІашагІтоара, производстваш управлени [illegible] тоагаденнара, къахьегамхой теоретически [illegible] дегІайоаларе тІаьрзаь йолча мероприятеш доле дешна шера дийцар.

Переговорашка иштта дийцар халкъашта юкъера актуальни проблемаш, цу дакъе Европе кхерамзалла хилийтарах а.

Переговораш чакхъеннача доттагІал, вІашача дег тІера, дІа-цІа дуьнене дахза кхетадеча хьале.

ХОАМ

СССР хьань 50 шу дизарца Нохч-ГІалгІайчен автономе 50 шу дизарца хетаь КПСС Нохч-ГІалгІай обкоман Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советан торжественни заседани ухь шера 5 декабре Іуьйранна 10 сахьат даьнча город Грознерча В. И. Ленина цІерагІча культура ЦІагІа хургья.

Торжественни заседане хьайбачо обкома членашта Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета депутаташтан регистраци ергье 7 декабре КПСС обкоман Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо, хІаьта 5 декабре Іуьйранна 8 сахьат даьнча В. И. Ленина цІерагІча культура ЦІагІа.

А. А. ГРЕЧКО ФРАНЦЕ ХИЛАР

ПАРИЖ, 28 ноябрь. (ТАСС). Франце къоман оборона пачхьалкхен министра М. Дебре шу оттадир официальни визитагІа вена укхаза волча СССР оборона министра Советски Союза Маршала А. А. Гречко сийна.

Шун тІа бар французски официальни нах.

Шун тІа багІдаршка ше къамаьла деш, М. Дебре аьлар, СССР оборона министр Франце вар шин махка юкъера буззамаш тІа-тІа чІоагІлуш хилара дола тешал а цхьана леладу гІулакхаш чІоагІдарах кхоукам кІаьабаран тІаерзаьча политика сийоа а я. М. Дебре белгалдаьккхар, цхьана леладу франко-советски гІулакхаш чІоагІдар Европе машарена кхоинеча къаьстта лоархІаме хилар.

Юха жоп луча кепаза ше къамаьла деш, СССР оборона министра Советски Союза Маршала А. А. Гречкос аьлар, Французаш гІулакхаш дегІаккхлилараш чІоагІдоаш тІаберзабь кхь — из ба Советски Союза Коммунистически парте XXIV съезда документашка чІоагІбь, лероагІа чакхбоахаш хьабоагІа пихь. Советски Союзен Франце шерра торонаш я машар чІоагІбар, Европен дерригача дуьнен тІен кхоххам кІаьабара процесе кІоарглар дукхьа цхьана гІулокхаш лeладара.

СОВЕТА ЙОККХА КОТАЛО

СССР-н Нохч - ГӀалгӀайчоь хьтономин хьаьж 50 шо дизаран сийна ўкх шера бІаьстан юкъе юртбн поселковин къахьегамхой депутатийн Советаш [illegible] республикан [illegible] Советаша. Ўкх тайпара дар яхь хьалаш:

Совета [illegible] лаамо пачхьалкхана [illegible] хьайбай продукции йоккхара [illegible] кхоачашьяр, лаьтта леладара культура [illegible] лакхбар Ӏалашдар, бахкача пахчгара хьайбай продукцеита заготовкаш кхачо планаш социалистически декхарш кхоачашдар, юртан тоаяр, дольяр, иштта дӀахо.

ХӀинале белгалъяьккхий вай республикехь цу юкъе хьалхе [illegible] Совет. Из я Наурски района Николаевски къахьегамхой депутатийн станицин Совет (председатель Д. М. [illegible], секретарь [illegible] Погорелова).

Моттигерча Советий болх тоабарах йолу партен правительстван решенеш кхочуш ен беррига мел, хьюнар оьршагӀдьякхар Николаевски станичин Совета, цуьнан исполкома, массазарча комиссийн боахам айбара, юрт тоаяра, къахьегамхой хьашташ кхоачашдара. Юбилейн сийна станичин Совето тӀаийна декхараш юртахоша дӀадоккхийташ, уж кхоачашдара пах оьршагӀбоахаш кхетама болх бир депутаташ ўкх шера бІаьстан балхаш дӀадоладуш.

Чаккхалнад 1972 шарара юртбоахама шу. Республика дукхача боахамашка цуй ктосаш яь бьынаб. Дог тӀоӀовзаккхин па станичин Совета йоазон тӀа уллача «Красное знамя» колхоза къахьегамхоша [illegible] оьршагӀдьянарашь. Ўкх шерара Ӏалама хьалаш хала а хоалхане а дар республика дукхача боахамашта. Цудухьа иштадаш да церна [illegible] дӀанхача шерашкарчул дохагӀа кхиналга.

Цхьабакхда, «Красное знамя» колхоое ўкх шера сийна илат цита хьужкъадаь ниттальа мара ха эшаш. Эзар гектарах хӀараш тӀара 26 центнер ялат чукийцай колхоша, а соальарчуд 3,6 центнер дукхагӀа. План 115 центнер болаш 117 центнер баьлдазараш чуийхад гектара тӀара. Цудухьа дукха тӀаьмхачечашдаь колхоо юбилейн шера пачхьалкхенга илак баьлдазараш доккха декхаш тӀаийца социалистически декхараш. План 5100 центнер йолча метта Даьхенга 7150 центнер илак дехкад [illegible], хьаьна я тахь 140 процент кхоачашьяй. ХӀаьта 1000 центнер кхоча дехача метта йиь эзар центнер дехкад баьлдазараш.

Лаьтта лелара культура лакхйаш, хаьша ширдара кӀотаргаш йайоахаш, иштта хьайнаш дукха балхаш даьд колхозхоша депутаташ хьалха а болаш. Масала, [illegible] Совета хьалхленца 35 гектара тӀара кӀотаргаш дӀайозхаш, тӀоадда латтача ха доккалаш дукха балхаш даьд. Иштта дукха тоаро я боахаме лаьтта хьаьндара. Ўкх шера хханца хоакӀ эзар тонн органически 900 тонн минеральни удобрении ехкай. Удобрениш Ӏоазра хьайбай фермашка кхо чулоаттаде лаьрхӀа [illegible].

Дика дол хьайбай йоахам дагӀабоалабалга а. ХӀанз колхоза ферме 1300 сооргӀа бежан, 800 хьакха 28 эзар соогӀа жа да. Толамца кхоачашьяй колхозо хьайбай продукции йоккхара пачхьалкхенга йоахарей илан. Ўкх шера пачхьалкхенга дулх доккхаза илан 147 процент, шура йоккхара илан 118,6 процент, тха доккхара илан 118 процент, фуаш доккхара илан 105 процент кхоачашьяй колхозо.

Цул соогӀа ер шу чаккхаланехьа кхы тӀа а 100 центнер дулх, 1600 центнер шура, 12 центнер тха 50 эзар фуъ доахка лаьрхӀад боахамо. Хьайбай продукции вӀсамъаккхара тӀатӀертта къоасам лоаттабарад согӀа станичин Совета депутаташа бахача пахагара хьайбай продукташта заготовка елга дика вӀаштӀехьдаьккхад. 253 центнер дулх, 93 центнер шура, 182 центнер тха, 30 эзар фуъ йийцад бахача пахагара, 1972 шера тӀаийца хиннача декхарел дукха дукхагӀа хул из. Толамца чаккхдаьхад колхозо гуйран балхаш, шортта Ӏалайи а дайь фермаш йолча хьетӀаденад доакъар, дерттӀа ремонт йий хьайбай помещеннешта.

Боахама дерригача тӀуламкхашка хьинаре дакъа доаш станичин Совета исполкомом депутаташи. Совета 16 депутат, вешта аьлча берриген 60 процент колхоза производстве къахьегаш ва. Станичин Совета сессеш исполкома ваcедачерей дийце дуй колхоза бодам дагӀакхара, къахьегамхой бытовойи культурни хьашташ дикагӀа кхоачашдара дешаш. Масала, ўкх шера сессешк исполкома заседанешкв ўкх тайпара дешар дийцад депутаташа: «БІаьстан кхишкара балхаш сихон дынен чаккхдахарах», «Хьайбанта шортта доккхар Ӏалашдарах», «Хьайбай помещенеш Ӏан чукъйарах», «ГӀорош балхаш соогӀа чаккхдахара [illegible]», иштта дӀахо.

Дукха тоаро я станичин Совето юрт тоаяра, хоэзра, балхча пахьа уракхцӀено лорара, культура дегӀакхуэлара дешай. Шерашера тоалуш, хозлуй латт станица. Ўкх шера колхозо шийна чотах хьал а дадь эксплуатаце дӀаденнад йиь квартира лаьрхӀа кӀа, еррига станица хиш Ӏалашъяй, хулхьаа ўкх шера 35 цӀеношка газ чуйилдай. Станичин Совета предложенех хьал а дадь юбилейн шера эксплуатаце [illegible] иштта лаьрхӀа оьш этаж йола кӀа. Цу чу хьайбаш леладерий берашлах, Советом колхозо ўкх шера хьал а яь эксплутаце дӀаенний хӀанз школина, интерната, участкови больница, культура ЦӀенна, иштта кхыча объекташа йӀовхаа телаш йола вететиля.

Нах баха юртайн тоаяраш культура лакхьярах тӀехьа йоаржаьлкхь хьал а лаьпа ялх воскресник даьд станичин Совето, шигх бахача наьха низаца 10 километр оросителник ханалаш, ялх тӀий тодаьд, 4 эзар погонни метр штакетникех шарташ яьй, гаьмаш дӀаегӀай.

Юртан поселкови Советех лаьча закона дӀа ма дехха вӀаштӀехьбаьккхаб Совета болх. Станичин Совете дикагӀбарех, наха сийдерех ба депутаташ школа директор Л. Грушина, баьлдазараш лелалеча бригада бригадир А. Хасалиев, шурий - товарни ферма заведующи Я. Хунариков, комбайнер А. Гожа, тракторист М. Кучерук, иштта кхыбараш.

Производстае дика къахьегараш согӀа царех хӀаране хьинаре кхоачашду депутатски декхараш. Депутатий статусах йолча закона дӀа ма деххара, станичин Совета депутаташа къовсам боаржабаьб боахаме кхьаь наӀ тӀехьаюса балха моттиг да кийсъалийтара.

С. ШАДИЕВ.

Юбилейни шера шоаш тӀаийца лакхара социалистически декхараш кхоачашдара дерригга низаш оьрцагӀдьахад «Малгобекнефть» НГДУ бурувдеттарча балхий управлене болхлоша. ХӀанзале буруе токара шера илан кхоачашъенб Сальников Александр Яковлевич начальник йолча № 819 бурова буровой коллектив.

СУРТА ТӀА: воккхагӀа вола буровой мастер Акбиев Ӏаьла пульта юхе латт.

Т. АРЧАКОВА сурт.

ГАЗОВИКАШ БАХЬАН

Массехк шу хьалха пхьа-шозза [illegible] [illegible] Цу [illegible] [illegible] [illegible].

ХӀинц хьалх [illegible] гӀулакх. Ўхе [illegible] лаьрхӀа кердача [illegible]. Цудухьа массанехьа а бӀарг хкоач цигара, пига хулаш бола эргаза торкалтъе, ситуас...

[illegible] тхо долча 76 квартира йолча цӀенойка бахаш хила бера [illegible] а далалехьа къадениший уш...

Этажашка гӀолла кхийстача тӀехьагӀа этара хьалха сийх [illegible] соггата хоть ва.

— Мала яргӀоланш а ер хьал а [illegible] гӀад?

Вел мастер Котиев Назир:

— Вай хаьалда, са сий са-м уйхаза, [illegible] уйла — йоах во, къамаргах лӀаьр а хьйкхам.—Нахах эхь хетт сона тхоаш уйлаза селла дукха хьелдуш.

— ХӀана?, — ах аз. [illegible] цхьа миӀнну ва а аь ма латтай [illegible]?

— Из да тхох дахар, — йоах мастера. — ТӀера [illegible] ургӀа [illegible] тӀехьа на йоаяш йокхш оаха уж хьалдотташ [illegible] шиьккхоь ха. Нийса йоах. Маьлл ха хулла а я уж хьалдаьлатта. МалагӀа «гул» да беше дар?

ХӀана тхо хьунаедераш-м газовикаш ба, — аьлар Назира. Ер мугӀараш дешалургдац «Сунжанефть» [illegible] [illegible] [illegible].

Ўкх шо [illegible] [illegible] къоагаьча [illegible] [illegible] сантараш [illegible] [illegible] болх катехха чакхбоаккхаргба, сантараш дӀа а йӀкьа шарьаргья хьина.

Вохабир асфальт. Лаьтта гуйнаш, сантараш ьлар эксшоаттара. ДӀа-дал ухача [illegible] гӀьайна кхычаьла гӀолла йиь билдар. Нар. Мосарина дайна [illegible] [illegible]-дизаза тӀехьяьинай ма болх чакхбаккха йалда ха.

«Иштта а хила хьува тхо, [illegible] [illegible] бе» ахаш дехараш ухайт Суйжа. Баьлдц, вӀаьа дош бог [illegible] гара.

Дукх балхаш да уххаш [illegible] гӀулакх [illegible] латташ. Кош цӀенде, лостам бе, асфальт [illegible] [illegible] [illegible]. ХӀанз [illegible] [illegible] [illegible] юха доххаде дезаргӀа кож.

ХӀаьта, цурча балхецка дуллеча — уж ўкх деношка ялар [illegible] дерлдоаш да. Юххера бахараш хьехха, вӀераш тоха боле боала балхлой.

М. КАРАЕВ.

ХЬИНАР АЙДЕННА

Мичурина цӀерагӀча совхозе № 2 йола шурий-товарни ферма Урус-Мартана районе хьалхалаттачарех ца а. Ферме меттел оьригача совхозе а дика еназаш сийдеш ва дукхача хана дено цига хьинаре болх беш хьавоегӀа божа Ӏу Алиев Вахид. Дика Ӏурах дича доахал дерста хулгеш шуоа дукхаьеӀа хулгеш хоаш долча Алиевс ше кховаш цу балха тӀа. Хьайбаш лерттӀа Ӏенгара дахарех царгара дукхагӀа продукташ ахарш хьакъехьара КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС сенаш бийшачул тӀехьагӀа чӀогӀа разе волча йатида вӀаьа [illegible] хийе шолларина къахьета [illegible] деннад.

И. КОВНАШВИЛИ.

ДОТТАГӀАЛО НИЗ СОВБОАХ

Геттара кӀезига ха йисай СССР-ан Нохч-ГӀалгӀайчоьн автономен 50 шу дуза ха езъе. Ударни хьисапе къахьегаш ба цу цӀейна нахъабоххаш вай республикан комсомолцаши кагирхойи.

Къаьстта кагирхошта интернационални кхетам балара доаргӀам айбаь къахьег хӀара комсомольски организаце. Цу хьакъехьа дика вӀаштӀехьбаьккхаб шолай болх Сунженски районе.

Хьалха ца хиннача тайпара социалистически ихь льржий комсомольско-кагирхой коллективаш та юкъе юбилейни денош сийден цаха дӀалхьара. Къахьегана есарло айбара, арахеца продукции дикагӀа хиллйтара, хӀара балха мешут кхоараш массехк балха гоизал карасралларах яхье йина къахьегача Ассиновски консерви завода, «Победа» колхоза, XIX партсъезда цӀерагӀча колхоза ихелагӀча трактории бригада, XX партсъезда колхоза цхьоалагӀча бригада комсомольски организацена беркате нуа баьккхаб.

Колхозин ветеранашца кагирхой вӀашагӀбеттабалар, ихо йоаш цхьан йолаш тематически сайреллаш дӀакхахьар, яхь латоеча районашца къахьегама перекличкаш яр сахна вола гӀулакхаш оамална дӀанйнад суйженций. Вегаме вӀашагӀкхийтар къоца болхлой вошал тессача Венгрерча Комароменски областа къахьегамхоща. Дукха керда хӀамаш хайрадай доттагӀий корабир вай республика кагирхой делегацина цхьана Венгерски Халкъа Республике доттагӀаен визитаца вала хиннача XX партсъезда цӀерагӀча колхоза трактористо Полянский Валерена.

Кагирхошта интернационални кхетам лун боххха дайна шо Сунженски кассера вийцо Лениноки урокаш.

Хьалхха а дика уйла яь, кийча ма дӀайккхар 4 эзар соогӀа дӀамагӀа вегаш йоаж дакъалаьца «Тхо — патриоташ, интернационалисташ да» яха Ленински урок. Цу урока дийтьар «Ӏаллие тӀара кагирхой, тхона цхьана хьаьнта», «Советски халкъа юбилей — дуйен халкъа юбилей» яха тематически постановкаш «ДоттагӀал — кагирхой байрмих», «Йохаргйоаца Совет» яха радиопередачаш хилар. ТӀо цӀен къахьегаме, партен комсомолен ветеранашца вӀашагӀбеттабедар кагирхой.

— «Империализма боха бу къолало» яхача хьинапе дакъалоацаш я тха комсомольски организаци, — аьлар Ленински урока къамаьл деш XIX партсъезда цӀерагӀча колхоза комсомола комитета секретара Громова Татьяна.

— Чахх мел йохача мероприятиеша тхай гӀуламхаш оргаа бӀаргадойт тхона. КарагӀдуллача хӀамашца, оасаро къахьегаро дукхагӀа юкъеуга тхо эргагӀдар, хилагӀдар тьянелллача къовсама. Тха къахьегама котало — из вай Даьхен боккхача низа цхьа дакъалг, дуй сийле я. Коммунизм хьалхш доахача найна кхоана дунен деррига халкъаш тӀехьдаргхилара тешаш ба из.

Дог чу дужаш къамаьл дир райне болхлой [illegible] [illegible].

— Бе дозаш Ӏалаш тхо цхьанаь лаьттай бухь тӀа ший Ӏеннаш хилча. Кортаньаланц маьнре бехаш, тӀон хьоборанта [illegible] хьийош хиоар да кагирхой вӀашшвузаб вахьхаш.

«Тхо патриоташ, интернационалисташ да» ахача Ленински уроко къаьста хьахьахар Ленина васеттарта кагирхой тешамо хилар.

Ўкх шера февраль бетта «Мах [illegible] уйла шо йолаш» ахача дешаьах интернационально стихайи илляйн фестиваль хилар массе йолча комсомольски организацешка. Фестиваль программе юкъе дахар найна мехадина дика дееза «Бухенцвальдский набат», «Вьетнамах дика нахе», «Эрже хьода да Куба!»; кхыдараш. Фестиваль латтенца хилар XIX партсъезда цӀерагӀча колхоза, Троицкий барх шерарча школа № 2 йолча [illegible] [illegible] комсомольски организацеш.

Дукха найла бела интернационални доттагӀала (КИД) клубаш а. № 1 йолча Карабулакски юкъерча школера «Планета» ахача КИД-а мӀх гоьнна дӀахезай. Тайтайнарча кагирхой организаций ассорех йаьхий материалаш гулъяьй клубе членаша, Чехословакера, ГДР-ера, Ильиттера, Венгрера кагирхошка къьхатаь изду Болгарерни вьетнамски кагирхой юкъе а болаш доттагӀало сайреллаш дӀахийтьай.

Комсомольски организацей балла юкъе керда да советски республикашта, социалистически вехкаштоа кӀалдь доттагӀало беттам дӀашахьар. Цу тайпара беттам чакхдаьача хана уш республикаш а юххаш фоманий тӀаярахех пӀешш [illegible] гӀадо ветеранашца вӀашагӀбеттару кагирхой, вовши дукхакхетарш а, цу [illegible] истора, культура йоаш [illegible] тӀере.

Шерра найла да «Дельзан уре ашев» ахача балха формах а. Фасантески ааалаатеранца болхача цилаш, тӀоша ветеранашца. Советски Эзипе гӀулакх [illegible] балхагирхошка вӀашагӀбеттару.

Дукха за йаххьэм 3117 проектеш Хуваленски делхе чахкхьалоча сийдеш хьоала тӀа араболахха хилар района кагирхой Нохч-ГӀалгӀайчоьна, Кабардино - Хьорбйчоьна, Черски Балкарлейчоьна гӀалла чакхбоалача цу маршрутах йохе я араболлар МагӀалбика района, Терски районе, КБАССР кагий наш шашрашкана.

Кагирхой интернационални кхетам лун хьалтзбара цахх вош йоахача мероприятиеша, баг хий оргатча формашта, методашта ВЛКСМ Суйженски райкомага йош хулйт, тахакарча дево дӀа хьу дехха шолй болх вӀаштӀехьбаьлла.

Л. МИТРОФАНОВ,

ВЛКСМ обкома пропаганды и агитации отдела заведующего заместитель.

ТОКАРЬ, ОБЩЕСТВЕННИК

Грозненски ремонтно - механически завода Петренко Олег Михайлович куьрте латтача цеха болхлоша арахеца тайп-тайпара продукции вай мехкарча мехкадьтта доахарашкен бурувдеттарашкен дӀанхьача ца Ӏеш доазол еррьарча дукхача мехкашка, дика йоазаши вая чӀоагӀа лоархӀаш я. Цхьаькха брак йоацаш продукции арахецаш итташ токараш ба цеха. Шоаш цийнъача продукцена чӀатӀеЛден шоай тамагӀаш да царга. Иштта болча болхлой цӀараш йоазаьча хана цеха кулгалхоша этара хьалха цӀи йоккхь токара Батаев Виктор Васильевича.

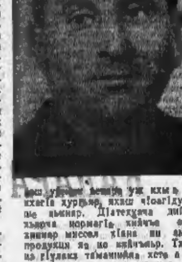

Цехерча фрезерий, токарни станокех кхьахха станок ю Виктор Васильевича бола ба на хоош. Цудухьа ола цунах цуна къахьегаш болча новатостама тха профессионал аьле. Ше балхах дика кхетарахи брак йоацаш продукции [illegible] [illegible] кхоачашда [illegible] балха бахьхачарна [illegible] ста ду. Дог рьаза долаш ший опыт хӀалу цо.

...Тхо цаш дӀачудаьча хьалдаммин итта сурт хоза дар. Дельадакха мугӀера латтача станокашта еррига шоай уйлаш, торкии тӀабахийта къахьегаш ба тайтайнарча профессерӀа бола специалистана. Станокаша доаш лела тата мара хӀама лац цеше дӀачуванначов хьахозаш. Вай ийна цеха йикагӀвола токарь Виктор Васильевич лаьтта оагӀорахьа мугӀера латтача станоках кхоалагӀча станока тӀа латтар ва, шинна хьахьо, сога цеха начальника Олег Михайловича. Цо болх беш йола смена дӀайолаенна шин сахьт гаргга ха мара ца а, цун станока юхе латтар хоазол арахьарча мехкарка дӀанхьийта кийчъяьча бурувдеттараштта эшача оттай холоний боккха гуа.

— Тахан кийчъаь йий Ӏа ужмах оатхален, — хетт аз цуга.

— Уж-м дукха иц, хӀана-ез-бола баьча ияхагӀа цул дукхагӀа кийчъеш а деноц доагӀа, — аьлар воо. Батаева нигаш сога Ӏеш ца увий делла ухья уж кхь а дукхагӀа хургьар яхаш чӀоагӀду цо ше вьинар. ДӀатеханча дийнаьара нормагӀа кхийтьа оаш хиннар массел хӀана ши дьиша продукци яз цо кийчьяр. Тхоаш гӀулакх тӀаманийла хета а цеха кулгалхоша тамашаьр цунах. Диеш тӀехдинев мара продукци ара а ца хецаш хӀара сменагӀа нормаш 200—250 процент кхоачашью цо.

Тхьаь ялх шу дизад цу профессерӀа Виктор Васильевич къахьегаш вола. Цу шерашка тхьаь иттей токарь кийчавьа цо. Царех дукхагӀа бараш социалистически яхье хьалха а латташ шоай новкъостишта хьехам телаш хьинаре къахьегаш ба. Царех ба, Петренко Михаил Анатольевич. Свиридонов Александр Васильевич, кхы дукхха бараш а. Шоай хьехархо сайна брак йоацаш продукции арахецаш ба уж а. ХӀанз цо токаре гоазал Ӏомаеш ва Мирной Олег. Лоапна аьлча, цхьа шу дӀадодаш цо наӀ а шиь токарь ва кийчьеш, ахаш дуги цеха кулгалхоша. Цо Ӏомабаь бола токараш шоай бол нах тӀа а кийбагӀа боазара наст-хӀоста Виктор Васильевичаш дагабоалеш, кугара опыт дӀашаш хул. Цунна сема цо мел кийибача токарашта а коммунистически къахьегама уладаш яха сийлаш йиь оаьий.

Цу цӀера сий дама лелха лоаттадеш хьавоагӀа токарь Батаев. ДӀанхача барххагӀча пятилетка ялдаш иши шерех ях шерех кхоачашйир цо. Завода болхлошта юкъе этара хьалдарчарка яхьа ваьлар из «профессерӀа дикагӀвер» яха дешаш тӀаэола Ше вынлел ннххара, хӀаьта этара хьалхаерона цо яьнхйр «дикагӀвола токарь» яха цӀе вьинел. КарагӀдьяманчох кхоачамбаь Ӏеш оалал ни цун, цудухьа кхь а шиь телемаш свидоахаш къахьега ваьлар из. ХӀана пятилетка дьялагӀча шера чотах продукци кийчьеш ва из. Иштта дика толамаш доахача токара цӀи дӀанзьвий цеха, завода, иштта Нохч-ГӀалгӀай республика сийлен книжка тӀа. ХӀаьта ўкх тӀехьарча итта шера вӀалгха вӀера Ӏа ца долажеш завода сийлен ахлаь паьтта дола дуп портрет. Тайппа сийлен грамоташ, ахчан совгӀаташ, къахьегама книжка тӀа дӀа а ялдеш ваьха баркалаш итташ да. 1970 шера цуна елар СССР-а махкаьтта довзача промышленности Министерства «Социалистически яхье отличник» яха значок Ленински юбилейни медаль. Цу совгӀаташа дӀадехар дукхагӀа хилар кхета а дош хьахулача шера юкъ окъаалалехьа шиь цхо шера балани кхоачашье лерхӀ цо.

— Сай вахаре этара хьенсагӀа шу лоархӀ аз 1967 шерах, — йоах Виктор Васильевича, хӀана аьлча цу шера дӀанийцаа аз КПСС членалла. Ше коммунист хилара хьежна общественни балха тӀа а хьинара лайъа лоаш цо. Цо лаки цӀенен низаш хкоачашду цеха парткома, профсоюз цехкома члена а цеха халкъа дружина кулгалхочун а декхараш. Иштта ше болх беча коллективе сий лакха лоаттадеш дӀахо а хьинаре къахьега лерхӀ цо.

Б. КОСТОЕВ.

Сурта тӀа: токарь В. Батаев.

И. ПЛИЕВА сурт.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОБЛСОВПРОФЕИ

1972 шера кхоалагӀча квартале итогаш яьй социалистически яхье хьинача моттигера лоархӀам болча предприятей балха. Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Советей облсовпрофен карара-кара тела Ше баьракхи 4200 сом хьалхара премии хьожаьй Нохч-ГӀалгӀай хьахан промышленноста Министерства чуйоагӀача Грозненски мяьхьача комбината коллективана. Продукцена реализации ера план 108,3 процент кхоачашьяб цо. Къахьегама оасарле лакхьара задани 107,4 проценте найла боре план 109,2 процент кхоачашьяьй цо. Расчетни рентабельноста боарам 106,3 процентага кхьачаб. Номенклатурага продукци араяцара план а кхоачашьяьй.

Нохч-ГӀалгӀай хьахан промышленноста Министерствана чуйоагӀача № 3 йолча мяьххьача заводана хьожаьй 600 сом шоллагӀа премии. Продукцена реализации ера план 114,3 процент пачхьалкхен план 132,3 процент кхоачашьяй цо. ХӀаьта расчетни рентабельноста боарам 136,7 процентага кхьачаб, къахьегама оасарле лакхьара задани 104,6 процент кхоачашьяьй.

ДИКА КЪАХЬЕГАРГДА

Дика къахьег ўкх [illegible] [illegible] Нохч-ГӀалгӀай хлеговски завода болхлоша.

Заводе хьалхе лелаш я Весnamin Сергей Наганаут мастер вола белхла арахецача участка коллектив. 25-ча ноябре цхьайтта бетта илан кхоачашде [illegible], сиьай планал согӀа продукци арахецаш я из.

Ш. ОСМАНОВ.

СССР хьаь 50 шу дизарга

СА ЛАЬТТАХ БОЛА ФАЬЛГИ БАКЪДАРИ

А. АЛИМЖАНОВ,

казахски писатель

Дукха бІаьш шераш къадалагӀа Мадхбоалехье фаьлг арабийнаб пачхьалх Джинниддана цул кадаза. Хьалбоалаш лоттача махьха вӀашмараша во цак юбийна, йоахе фаьлгаца, ванацийна моцк бӀаттаго йиш я.

Из фаьлг арабаьнхача сага Байдар тоданера Казахстан я лаьце мет сома.

Цхьабараьа, кхетарин мокк кхоай оал хӀона, Казахстанех, поккар — дулана, шуралга, тхоца, кхоалагӀча — хттании боинбина, бьаьлагӀча—сийла бесаш долча [illegible] ший тайпара банд а оал. Из дерага а [illegible] да.

Бакъдар аьлча, сйдаре дошча исторически хана [illegible] халкъагга ше дадь а долаш кагрампзадулаладиши ший лаьттан хиттал дукха ваьстьаш, хьалвьтургьахар городаш заводаш, промышленни комплексаш, колхозаши совхозаши. Цунна новкъостеш даьл, хӀана а ду Советски махка невоитача халкъаш, эршарахка долча вай доттагӀала оьргалонаш сага йисо.

Цу изагӀехьа [illegible] [illegible] тӀа [illegible] [illegible] ваяски ахархочо. [illegible] тӀа хьа дуга кхадеш хиннача Жакаев Ибрая. Из хӀана къоенейниш, иасттадеттыье шерал тӀея боацкхертба цо гӀа. Цхьабакъла, цо чӀоагӀа ай вааза вола лаьттан воӀ ше хилаоах тарра. Сабаре, сьтайна, уйлашка ваза ва лаьттан еррига йоаххонаш ший кӀаш тӀа датташ сийна. Ибрайна бӀаргабийнаб бӀаьхийча кхана аздоххоша дейттабаь къосам; цо даьгьй аьнцах 1917 шера хиннача революцеца юкъеи гражданскен тӀем тӀен; чӀоагӀа йовкхо ера Ӏуиал даьд цо Сырдарьина юкъерча дуга дӀатдуаш деладаьна кхашта, хӀаьта ший кхай тӀара массаза а азатски мехкашкара дуга кхедараш цецбоахаш селдара лаьза дуга хьувкъам а гулбаьб.

1941—1945 шерашка Дай-махка тӀом болча хана дезоигрча дулои тӀа ший аьккагӀа хьи цхьаьйна бреташ дугӀ хьувкъам чубера цо хӀара гектара тӀара.

Шоана Социалистически Къахьегама Турпал, СССР Пачхьалкхен премен лаурет вола, цхьа сийра дунлаза а республика Лаххехьарча Совете хийрже Жакаев Ибрай Казахстана кӀоанча адкаргшитта дукалрзацш хьинкхо ва.

Ше Ӏомабарашка цо къамаьл деш ладийгӀах аз цкъа:

— Лаьтта — вуьхьай гаьз, хӀаьта къахьегаш — цуйна тӀа дуга дӀоагӀа. Сийле хала йоахашши дуза йоашш а. хӀаьта, ногаьхе сацаш аттаи гӀолла из ньыхкьяле, кхы а сихагӀа йоагӀа, иштта из шийна ма гӀерталаш. Цхьан говзах веиа хургьыц, кхай тӀа цхьан сага ялат дебелевгалц, цхьа доттагӀала мера коворгах лаьттан къайле, юхакъоалакургдар, уегӀаш доагӀа хиша довиий низаш. ДоттагӀалах латт вай низ.

Кхиметтел цхьан сага а, цхьан сага цхело я шайка чулоаттаргай бӀаьш шераш хьалхагӀа велх тиьоалагӀча бӀаьшерех юккъе кадачалла, феодализмагара социализмага кхачалда йоа за, ихаш, цӀи дезача казахски писателен Ӏилмахочон Аузов Мухтаре дувцача хана, сона дагахараш боагӀаца Жакаев Ибрай санна бола нах бар. Вешта Аузоев Мухтара — казахски советски литератураяна [illegible] [illegible] цхьанне, шай производственная пӀ хай хьалхочей хӀазарчен социальни духовни вахаза сийла сурт оттадаьчун ший вахар а да доккхен ший философски маӀанга дилача кӀоаргенн книжка язде дезаш. Сог везвеш йолча советски заман яьккача гимносцаш дьехам бола тараба башхьа-лаьяча голоса. Казахски Ӏилмий Академе этара хьалхарча президента Сатаев Канышна кхехдд, къахьегамах йолча хьарабо а.

Социализма белгалагӀа йолча оагӀоех цаӀ — къехьастача набха доттагӀаш шо вӀаша цу юкъарло хӀоаша, дукха ха йоаша «Запорожсталь» яхача упранисти заводе а тха тӀехьагӀа Казагуранне, металлургически заводана тха а массел тӀоояльнича [illegible] болонне — казаха Даржбаев Алтынбеки украинца Прескуяев Евгени цхьаьна массаненча дехахе. Советски Социалистически Республикей Союза цӀи бӀаш да шоагаш юбилейна цувдаь бола шоагаш.

ХӀаьа тиликен цул ваяскусство республика юкъ а боахаме а продукцене а къахьегам ба бизнеса хана бояь хьалкхийнсе нах. Цо даш 44 лакхоеча дешара заведенецка, уж ба Ӏилма-техника итташ институтий ва, цо доалаьъ а Казахски Ӏилмий Академи. лакхача довмаро космически зӀаьлоней станция, иттаи физика Институт, астроботаника Институт, обсерватори, опревни драматическии театараш, консерваторе, «Казахфильм» киностуди. Хьацт-мелл а дагаръе йиш яр уж. ХӀаьта 1917 шерега дааршица са хӀана бӀаь шелайдарела ахь пера ах дара [illegible] [illegible]. Евгени Казахстан [illegible] вола кхийта аьа мера хиллаца дикхара [illegible] [illegible] [illegible]. Сойлара [illegible] [illegible] наха цхьаьл ма [illegible] хьайнала дешара а цхьахкхита [illegible] специализированни а заводни хиннаш. Профессионально театре, опера, балет хиннаш.

Социализмо Манасса хийттенна хӀоад бола Рафаэль аьргагӀа [illegible], шийе Рафаэль, Фаобайшиш, а Абая замал Йоалдача хӀашоай бобагӀ цо йиш хулийт шоа лоовгаш ма шера дегӀайоалае. Октябре соцаньхай са халкъа таланташ сийдаьь из социальни новкъаноц дегӀадоагӀара, оькъхийна дуций феодализмагара социализмага кхочаш тӀа йока.

Са [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] тахан вай доккхал деш къахьегаш талант [illegible] бола нах.

Хьаьнаргба вай, масала, къоца профессорш — [illegible] Такибаева, [illegible] [illegible] Сакенен Балмуханова Саннен, Маркшейдер Машанова Акжана, Цаьох кӀарано советски Ӏилмаш техникан йаза йола хкала хиний доазол лехьа. Уж ба массе оагӀоахьара культура йолаш массе тайпара Ӏилмаш цу дакъе ший халкъа истори, искусство, литература шерра дийза бола нах.

Казахча дера — пентогонодае Шахметова Нохча ший сероя мукъа ха [illegible] [illegible] дагенен дӀатеш. Республике вона а профессор Герасимов Михаила дӀаладедь гӀулакх йоккхача говзалца дӀахо дикьяр, хета техникаьа тха дай сибаташ хьаттаьре Среднен Азе Казахстанга этара хьалхара антропологамента чаркеи тоаа.

Ийна, Шахметова корашй сийлакь-воккха казахски поэт Махамбета дӀадахачи бӀаьшерес башка-дика композиторе Курмангазиа кӀабвчча йоаша моттигаш, этара хьалха цо хьюоттаьаьа ше сибаташ.

«Оттаре хьалдав» ахх веш аз хьалаа хӀаза доах аьлча, из хиш тӀаем а вӀехьа тхоно, тха Ӏилмана, культурана, боахача Ӏалемнаеце дохцана майна долаш дезалдае.

[illegible] ших хеаош, из цу хьалхаагӀа, 1969 шера, дукхьашта Антарктиде ваххе казахски Ӏилмахо — къона космофизик Мусабаев Мурат. Дукен Ӏилмахоцца цхьана къахьегар шийне бетраш ах йоаеши хиннан вӀкосмически зӀенараш.

ХӀаьта кхы а лаьлагӀа, гоьна гӀулакхах металлурги Лацаерча школа бӀаь шу дизе Колумбийски университетото белгалдоаккхаш хинначчи цуна дуьйцаллена Нью-Йорке гораш поводон механики аьна. Дукен халкъашта юкъера конференцешка хиннача хана, тхьаьо шехьара цу казахстан. Ӏилмахоштта шаьра дӀа шелада. Цо къамела этара нешагӀчен кӀезига Ӏомабаьнна горни гӀулакхо проблемах аьлча. Цун доклад этара дикагӀа лаьрхӀай, лейхача метвала поневол яа а, беххха ший тайпара болх чилеовх тарра нотавьй. Деш доля къамаьл Жамал Коньлыбеснайх — Советски Махкбоалеш хьалахавх юкъе этара хьалхарча тезлически Ӏилмай докторах да. ХӀаьта хӀанз кӀезига-ба Казахстане хьалнах-Ӏилмахой: академикаш, доктораш. Ӏилмай кандидаташ.

Советски хана вьа кийцин а Жамал, хӀаьта йоккха Ӏилмахо цунах, хилар, со ког тийна ай эргалоеаш еш бола социализма шо баьйеи долаш долхах, хӀана аьлча ший Ӏилмахочун кхетам 1917 шерара революцеш хилалехьа хьахьакка гово йолаш хиннаа. Советски Казахстанна цхьанна а кхалсагга кӀа йоаккхаргии цхьаннега а.

Аьлбаш хулийташ йолча Джамилия кадах болча фаьлга тӀа юмаш хиннар селлый дакаддида бола кхель балда йоа бола шоае я. Тхо дах «Восточни понипосени кеме гӀеттача лаьттан тӀа. ГӀеттаз из диньугаз йоца хӀама вӀаштӀехьдаьккхар советски халкъ — социализмо кхотадаьча бӀаь согӀа къамаьл наводничтее бере тайпа йоакха дика боладда.

(АПН).

«СЕРДАЛО»

2-гӀа оагӀ. 30 ноябрь, 1972 шу.

ЭКОНОМИЧЕСКИ ТЕМАЕХ

Шекара свекла кхиара специализаци елга — дІабоьла кхиамаш хаза кІезгиберa шикъ.

КПСС Программа тІе оттаделла бахача маха кхочамхиллда кхачан продукташн производительностa машинаш бедаш Іалашхара дехкар. Из бешахоханe дехкар кхоачашеча дакха моттиг кхоьл волуьа боахаме боккхеча доорхІаме йолча шекара свеклайна, нахa агара чІоагІагІа ала кхачан продукт — шекар дакхкара бедал из хиларах тарра. Цул совгІа цуьнах хосача жомах хьайбашта дика хоакъар а хул.

Специализаци производительни низаш дегІадахкарца юваенна, юртбоахама производствана интенсификаци ара организацаш экономически хилиэз яргІоаца оагІув а. Специализаци елга технически прогресс дегІадахка кузадеина да. Цо хьалхадоах юртбоахама производствана комплексни механизаци елга, индустриальни методаш балха юкъелхьиега, механизировани производствана доал делга мелла чоалхаме дале а къахьегама оасарле хьэдда лакх а еш боахама чурча кхьалацдолча доакъошта специализаци елга дакхдакхха дезаш хилар.

Тха района боахамашка этара а чІоагІагІа кхожай шекара свеклайна специализаци ара формо дегІадаьдиа ялат даьккхерен хьайбаш лелдарен доакъош цар доладиле а. Ялат кхоалга а, хьайбаш кхоабилга а, свекла лелоалга а цхьана тардаш дилча боахамашта доакха беркат доал.

Культураш цхьан кхесежа хургаш дІас езаш хилар бахьан 30-лаш къастта ыстур болаш да ялат кхадоч боахамашка шекара лелоелга: хьалхарча шера ялат дийнача свекла дика хьувакъ, хІаьта ялат а шитта дикагІа хьувакъ. Цул совгІа, свеклак хьайбашта чІоагІа маш доле доакъар — мен, доакъерий моака — доалл. Хьайбай боахама хаццалза оргашечески удобренеш доаттие дакхьай кхаьшта, из а сойбоахкх нар къувкъам.

«Атуринский» совхоз свеклаш лелаярел шура лаккарен лостаи болаш я. Из чукоагІа Ноахч-ГІалгІайчен шекара завода бедал хийчьера зоне. Боахаме дІа мел юкча культурай 14 процент дІалоаш шекара свеклас. Совхоза товарни продукце структурай анализ йича гучадаьккхал, боахама ерригача дІалоача культурай продукце 58 процент шекара свеклас дІалоашши хилар.

Лаьттан майдак пайда эшорга хилдача духхьал цхьа тхьамка дІара дац совхоза свеклан тІех пайда беш. ДІадахача 1971 шера ялат кхедаьча хІара гектаро 84 сома 40 кепиги пайда баьбале, тхьамка — 1977 сома, свеклас — 578 сома пайда бир боахама. Цул тарра дІабодача къахьегама а духхьал цхьан тхьамкал тІехьаьас свекла. Цукукьа тха совхоза кулгалхой, специалистий, свекла лелаерий уйла шекара свекла кхиара а чуйцар а бaлхий эффективность чІаххьара тІаорзань я.

Цу хьакъехьа лаьрхІар: ерригa а юртбоахама товарни продукци 1.401 эзар сома маьха — 100 процент, культураш дІаерах йоалача товарни продукцех — 940,6 эзар сома — 67 процент, цу дакъе ялат — 159,9 эзар сома — 14 процент, шекара свекла — 529,2 эзар сома — 38 процент, хьайбай продукци 463,4 эзар сома — 33 процент.

Шекара свекла дика хьувкъаелга — цунга дІадодар чукъахкьа — даккхара этара а керттердар. Бакъда, тха боахаме бархІагІча пятилетке цхьа центнер шекара свекла лаккхарга дІадахар 2 сом 65 кепиги да. Цул керттера бахьан лар из культура кхеча технологи балхаш кхоачамболлаш механизаци яь ца хилар. Бакъда, дІадахча цкъа цхьа центнер шекара свекла лаккхарга дІадодар 1,3 сага да хинна ала, цхьаб 0,9 да мара хинцзеьта дІабоада кхехаьтах 69,1 процент кІезигбаьб.

Къахьегама оасарле лакхъенга свекла дикагІа хьувкъара чотах да. Массаза, 1966 шера цхьан гектара тІа 204 сага-ди хІадахадалле, 1971 шера 180 да мара хилабаяр. ХІаьта а боахаме свекла лелара рентабельность цхьа Іаьна дика да ерриса я 8,7 процент.

Рентабельность лоха хилара керттера бахьан — свекла кхиара а чуйра а бaлхий комплекса кхоачамхилла механизаци яь ца хилар. Свекла ийлхъача хана малхаш дахац, букетировка яц. Дерригa балхаш оасаре долаш кулгашца ду, дукха къахьегама рузкъан дІа а дохийташ.

Шекара свекла чуйцита ІаламетІе хала болх ба. Из кхеирга, чуйрга дІабодача беррига къахьегамах 44,1 процент цунга бода. Свекла лелаерах боала пайда совбаккхара чІоагІа новкъарле еш да ха. Юртбоахама машинашъяра промышленносто хІиэ торо хулийт свекла чуйцара балхаеча комплексни механизаци я яь поточни поточно - перевалочни методаш балха юкъейоалае.

Уж методаш-м цовзтъхем итталгІча шерашка найехьяр, балхда тоъамхилла машинаш кулгашца цІогІьяшэ йола свекла дІачуяйна а, лоаттае а, чаккхьикха а кхоачамаш дола шекара промышленности ца хилар бахьан долаш гаьназьана мара. ХІана шекара заводаш дика кийчьар а, свекла чуйцаш йола машинаш а, кхоачамхилла транспорт а хилар бахьан долаш уж прогрессиви методаш хийцша балха юкъейоалае йиш йолаш я.

ХІаьта а Ноахч-ГІалгІай шекара завод хІана а хайчьыц свеклокомбайнаьца чуйша свекла кулгкара цІеп ца йича дІачуяларгйолаш. ХІаьта а свекла кхеча боахамашта дикка пайдене хургда, кулгашца тІехьагІа цІепьергдаьй, поточно-перевалочни методашца механизаци свекла чуйцарга. Мелла аьлча а, уж чуйцарга дІабода къахьегам тоъаш кІезигхургба, цунца совъарга рентабельность а.

Кубане свеклокомбайнашца шекара свекла чуйцача боахамашка вешта чул поза-кхоза айкхагІа а къахьегама оасарла.

Уж прогрессиви методаш бaлха юкъейоалаелга юхадетт свекла чуйца техника ца хиларо. Ухх тІехьарча пхе шера «Атуринский» совхозо хаддиэз айкхаш ду 3—5 свеклокомбайнаш ужжал йолча свеклопогрузчикаштен. ХІаьта а «Сельхозтехника» объединенеш цхьа машин хьожаьяц.

КПСС ХХІV съезда Директиваш аьнналa юрта боахама кхоачамхиллал комбайнаш кхьайола юртбоахама техникаш хулийтайла, аьнна. Цу дакъе дикка моттиг дІалоац свеклокомбайнаца а. Боахмаш царца Іаламдарна торо хургьа свекла лелаелга рентабельность хьалойта а цул экономически эффективность дикка лакхье а.

«Атуринский» совхозе а района кхача боахамашка а свекла кхеара балхашта комплексни механизаци ара доаш кхы хьем ца беш хІамэе къовстале деза. Кулгалхой декхарийла ба йоаш йолча техникахь баззагІа пайда эшара халдиза тІехьожам лоаттаба. Техникаш дикагІа пайда эшаро, кулг-кара дача балхашта механизаци яро тоьхуийтаргъа къахьегама оасарле лакхье, из майхера культура дьалхкерга дІадодар лоале, боахама рентабельность айе.

Ш. СУЛЕЙМАНОВ,
Шелжа района «Атуринский» совхоза экономист.

К. ГАПУРАЕВ,
Шелжа района «Коммунизма байрахь» яхача районни газета юрта боахама отдела ледующий.

БІаьстан юкъе юача кулгашта дІахьаьа а лаьа йоалаш да Назрана района «Октябра 40 шу» яхача совхозa. Зиба 1300 гектар кхи каш ба цхьоалагІча отделене механизатораш. ХІара дийнахь 6—7 агрегат араьйоал уллаш. ХІоанзе 1100 гектар зиба хаха яьнна. Шоай участкаш хала а бахана совхозе гІорваннача хьалхалаш кхеча звеньевой Гелисханов. Юсупа участок бахаш вовкъостал дин, шоай дин норми 140—150 процент кхочушдьо трактористаша Кулбужев Бембулатий Аелханов Джабраилий.

[illegible] агротехникашца бокъонаш дІадахача тайпара 25 сентябре кІоарга хьайба торно механизаторашa.

СУРТА ТІА (аьрадоабуча аьттехьа) совхоза хьалха латта механизатораш Кулбужев Бембулат, Аелханов Джабраил.

Т. АРЧАКОВА сурт.

Техникана ремонт еш ба

Сунжаски района Ленина цІерагІча колхоза механизатораш техникана ремонт е болебенаб. Тракторашк, культиваторашк, сеялкаш, кхьйола инвентарь а ремонтех низелилхашка тоаш.

СССР-е Ноахч-ГІалгІайчен автономни хьаль 50 шу дизара йоаржаьча социалистически яхье хьаьдде делаш механизаторашк Ибрагимов Довга, Галаев Ибрахим, Ачхоев Салман, Маргиев Султан.

Шоаш делача техника ремонт ю баьнаб уж ухх дезоцца.

ХІана зиба лаьрхІа лаьтта оалаш ба механизаторашк.

А. АЛЕКСАНДРОВ.

АРМЕНЕ КАРТА ХЬАЛХАШКА Ю УЙЛАШ

Шоана хьалхашка да Армене, 15 советски республикаш цхьаннe, карта. 29,8 эзар квадратни километр тІа (СССР территорех 0,1 процентал кІеззига доккхагІча дакъа тІа) вах 2,5 миллион совгІа сag (Советски Союзe балoча ваьхх цхьа процент).

Армене — 1872-а — 23 город. — Машинаш ю 120 завод, — химически промышленноста продукце 140 тайпа. — Электротехническа промышленноста дакъе СССР-а йиъагІа моттига приборостроене йиъагІа моттига. — Изделей 188 тайпа доалол дохьарча 70 мачча хьалхене экспорте ухийт. — Юрта боахаме йолх беш 8 эзар совгІа трактор я.

Ах бІаь шу хьалхагІа. Статистика тешал ду: «Кавказе бахача ермилоех 97,8 процент кхерхошка а лаьтта леладеш я ба... Юртбоахама техника — этара асалагІа ярлаьтта оахилга, дІадуьлга, чуйцалга, оарданга — уж деррига балхаш цхьанне а тайпара аьттув боацача, лахне хала йолча, адамаша юкхьеннг лелае йоланьрех хІама яц аьнна йоаца лелалий ковкъостаьца ду... Горохашка бахача эрмалоех 90 процент ремесло лелаеш Іаьрха бол беш ба. («Гранат» яха Энциклопедически словарь, том ІІІ).

ДІатІахьайча шо республика карта тІа, хІаьта хьа а дикагІа да, соалха 26 эзар иностранца сенда, оцаш бІарг а тохаш Армене шоана йоаэ. Шоана бІаргагургдолча хІана 50 бІаь шера карта белча хьаттача лаьттан тІа да.

Шо тІехьоаца доалаш, цо лолмашеца этагІенашкан юхединад гІайгІа дегчу йоссашдола жІаргаш — кхертІой — хІаландаь дІадоккхаргдоаш да аьнна хийтталча дакъа Іадамате духахача декъашта дегІа чургаш.

Нийса да, дІадахараш, тахалара боарам массехк итташ шераш хьалхагІа хиннача, хІамашца наьна а дош юха кердлдахар массаза а вІаштІехьа хулаш ца хилар. ХІаьта хьохха ка еш мишта Іерга бІаьн шерашка тІалаьттача геноцидагара хІара дезаьга бала кхьачаьча деррига халкъеа цхьана ца еш шолагІа дуьнех чу баьннарг лоархІачеи Армене хьалхара зама?

50 шера хувцееннай Армене. ДІауйлаел оаш:

— Ма дарра аьча электричество фой ца хоаш хинна из этара хьалха масса метте электрификаци советски республика а хиннa дІаэттай. — Советски Іаьдал латтача шерашка хьаьдьзай 600 промышленни предприяте. — Республике ба 780 эзар хІама йоа хиния школьниках а 100 эзар совгІа вузаьй юкъарча специальни доакъара заведенеий студенташ а.— 1914—15 ш. «Студентий дукхаллакача доавашта уллуре моттиг ннеса хиний статистически сборникаш тІа. — Армене баха нах ах бІаь шера мелзен ахазжеш совгІа дукхагІа хиннаб, хІаьта городашка баха нах — 10 процентагара 60 процентага кхоачаш.

«Тамаш» яха дош экономически терминех лархІа йиш ма йой, цхьабакъда, экономически гІулакхаш духцача тоъал каст-каста ийслу из. Массанена а хоащ да, «тамашех» моллагІа а, хьайлагІча меший гІулакхаьйца дувзадення хІама а доалаш, геттара ийса духтІазала йиш йолаш хилар. Кхы цІай тайпара Армене «тамаш» а я. Республика тоаллара слагвоеш — социалистически строяй социалистически республикай айкха пхьоагІой. Армене хІанзара экономикех, культурех хьалъара вовкъостал дахь беррига мехко.

«Эрмалоьха доли деза ковкъостий! Тха дег тІара совгІат да шоана, хьнарeча къахьегамца дегІаккхуэла дай-мехка текстильни промышленность». 1922 шера Александрополе (1924 шера денз — Ленинакан), боккхага дилача Армене шоллагІча горадe, дохия да письмо Ивановски области Вичуга яхача эрсий городера прядильни ткацкия станокий воккхаьттана цхьайа. ХІана боли беш барх1 эзар гарта саг а волаш йола из Іалеьмате йоккха праздникхашти хьалъечов караэрзаеча эрмалоьша цхьана дакъа лоаш хиннай эрсийи украинцаш, азербайджанаш а башкираш а.

Йоагоча хІамак запасеш яц Армене. Гіз, кІор, мехкдьтта, болат, прокат, гІишлошъярга йоалу, тоъам йоаца оборудоваш вежарашка йоача республикашкара икуьа ю.

...Армене юхакхувлийт машиностроене, химически, айгачен кхакана промышленноста, дукха кхьйола продукци. Къахьегам социалистически бекъарга хьежжа дегІаухийшкал советски пачхьалкхей боахама бІарчача комплекса цхьа дакъа я хиння дІаэттай Армене.

Ухх тІехьарча итт шера 2,2-зза йаккхлевлай Армене кхьани йоход. НехлагІча пятилетке 64 процент дукхагІа арахецарга промышленни продукци, хІаьта шера юкъара лаврхІача боахама юртбоахама продукци — 32 процент дукхагІа хургьа.

Шахьар а Армене карта тІа дІатІа а хьеже, хьадагдохал оаш, цу тІарча хІаре белгалонна тІехьашка фу латт. Еревана тхаьа ворхІ бІаь ах бІаь шу даьннад. Церех хьалхарча 27 бІаь шера цига баха нах 30 эзар сагага дІакхачабар, хІаьта ухх тІеххьарча ах бІаь шера 800 эзар сагал дукхагІа хиннаб. Карта тІара бІаргагаш сайренашка лоттаьча лампочкай екьайоллйташ оаса а болаш йола цун шера проспекташ, бІаргагаш гІорбеннача армянски туфах, Днепровски ГЭС-а здане, Москвера, Бакура, Тбилисера цІенош дайтача туфах я тайнтайнара бессаш долаш, дог гІоздоахкаш йоди архитектурии ансамблаш.

...Карта тІара йоазаргбаш мохк етарах зулаш аьнначe Ташкента вовкъостал де сихбенна болла эрмалой. Цхьабаькъа, бІаргаго хоаш волеча дукха хІамаг дувцаргда карто. Цу тІа — хоаненга аудаа наІараш хьалхашка хьеллаенача республика экономика таханара да. Цу тІа — дукхача кхаькъий кхелаш бІарчa цхьа кхиа а хь вІомагІийкхача Советски Союза территоре эзарлагІа дакъа.

Константин БЕРАМИШЕВ,
Армянски ССР заслуженни экономист.

(АПН).

Кова тІарча города иттам йолча предприятеш Венгерски Халкъа Республика предприятей наресагІа дІаухийт продукци. Внешторгерашта юкъе а «Красный треугольник» яхача объединене шина завод. Дукхьала ухх шера предприяте ВНР-е кхьийтай беза мухь кхуьъча прилеринта, юртбоахама машинашъяра мопеланштем йола 11 эзар авто-мотопокрышка.

СУРТА ТІА: браке А. В. Мухин дІанхьийта кийчъача шинашка хьожаш ва.

П. ФЕДОТОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

О А Р Ц   Д О А Х   О А Х А

ХЬАЙБАШ МЕЦА ДУС

Сунженски района ХХ партсъезда цІерагІча колхоза кьона доахан чуоттадь кхоабилга вІаштІехьдакхха лаьрхІар. Коа тІара оалказерааш кхоабилга боахаме вІелла а лертІадоагІаш дацар, кудукъа фадзанаршта хинна помещенеш нагий доахан кхабара кийчъе соцадир.

Из гІулакх даь даьлар. Аьнна нийш йир, кІезиг-кІезиг доахан чугІоргдолаш йовкъаш ехкар помешене чу, хІал бетонни ІаькъеIA а ехха корпуса юкъ тоайир, хьайбаш латтаргдолча ийнаш тохар, помещени кІенъза нынарг лархІа мегаргъа.

Хьалха доахан кхоабаш хинна помещени тІыжденнаар. Из йохаь дІаьахкар. Хьайбаш леладерашка аьлар, мердача, тоалъа помещене чу доакъар дулалга, хий молдеага, кхо доаккхилга — деррига а балхаш механизированаш хургда саготае дезаш хІама дац. Автомашина хийцца корпусе чу дІачу а аьв хьайбашта хий дотта йиш хургьа. Кхы фу эш шоана?

Альпийски дарІенашкара 350 бежан доалладь цу помещене дІеоттадир. Уж дав гІийла, аьса текха тІехкий ден тІа даха хьайбаш. Уж чуоттадь кхоабилга тІадиллар колхозхошта Пиунов Леонида, Мезенцев Николайна, Дутова Лидайна, Дармореоза Нинайна, Маслова Марийна. Царна воакхагІаль оттавкр Л. Пиунов.

Болха хьавера маь сег. ПхелагІар, вклорка вонахагІаль оттаваьо вачар. Из бaлха ца ловгІа а мела воадерцэ а дикка дахьаш дар дийнар.

Беьхха хьаттача цавая кердача корпусе бІаргалвизар цхьаккха а механизацаш. Бакъда, хий-м хаихаьба ферме хьатІакхуьаш дар.

Фу де йиш яр уккхава? Силосни оа хьадалла бахар. Хьавийлача — цу чу дар денъа хьежкІа гІадамаш. ГуШ дар цу доакъерца чуоттадь кхоабе доахан лостае меттел гІел ца долийташ дяттІа чІоагІа хале долга. Бакъда, хІара хьайбана 1,5 килограмм лоархІаш комбинированни доакъар кхахьа-м даьлар. Цунех фу хургдар, кхоабалургІий цу доакъарца кьона сийгІа 200 килограм доаалта?

ХІана юкхьенца гІулакх вІаштІехьдоанхкаш, наста хургдий кхоачамбоацареш, хІахо доаьнга я товдала мег, аьнна хийтар хьайбешта Іунал доращта.

Бакъда, йовбаь бутт боалча чуоттадь доахан, Чахан ферме хувцадена хІама-м дац. Хьайбаш ди тІехь гІеллуш латт. Цу хьале хьайбаш кхоабарий элени а кІезигу. ХьалхагІа юхаш хинна механизаци аьнна а йолалац ферме, цигара доакъар хьатІакхуьаш хьайбашта дІалларгара дена кхо а деьккха помещенеш цІенъяь цхьалхехьхалца дола бaлхаш кулг кара деш да. ХІаране Іунал де дезар дукха хІама ца эшаш бІаь бежан ма дий.

— Уккхазе сов чІоагІа этте, нет дІалоша магац, — йоах Маслова Марияс, — хІаьта а хІама дацар хьайбашта де мадоаттІера Іунал кхочаш дар дийнар дікъа доакъар далерен.

Дийнахь 11 сахьат доалаш со хьайбешта кхоабеча кулгасха доакъар. Сона цига дайра ер ерт корпусе юкъе деттар йорда. Цу тІа уж доттеш нар ас сег. Боаш беь йоалаш деттар уж.

— Тупрайна нах сахьат долаш доладенна тхо, — йоах вальве а цхьатарра, — а марта да а хьийнала тхо. ХІаьа хІама дасха я зу тхоро.

ДІахо гучадаьлар сийсера денз хІама диллинза хьайбаш мецалатталга, хьалиран нийшнен доакъерах хІама дацар. Цкъа болбеь болх чахх ца беьккхача уж кхоабеш доакъар дилла. Тамаш а яр из-м, ди делкьейта кхоачаш латт, ферме хьатІадена кхиметтое ча а дац. Цига гоалъвера гулдаь цкъа дарра ча — дилийташ аз доахана, нар из дуий хьама. Цига сайна дайнар со дІахадоь а воллалехьа дІахьайлаьахкийтар из мецденнача хьайбана.

Кхы дІахо дашха эшаш дац вай дувцар.

Лахне белгалдаьакхачов дІатІатоха доагІа, помещени асала тоаль хилар: аьаш, нийш лоза а готтача Іургех чахлахха дезаш да кхо. Корашка нингаш а доаш чахкъуваш мух хьекхаш латт помещени, кІалхьарчар цу хилар бахьан долаш дукхьел кхо тІа ІотІадуаш доахан.

Цу тайпара кхоабаш хулий-теш йиддаьопайта чуоттадь хьайбаш? Цул-м беж картешка а аьлха нарча ча дудле а тол. ХІанзарча методах уж кхоабе — из наха а хьайбешта а доакха Іаьаш да.

А. ЗИМАРИН.

БЕЛГАЛА Я

СССР-ен Ноахч - ГІалгІайчен автономи 50 шу дузача юбилея сайна шоашта доккхий декхараш тІайца уж дикагІа кхоачашдаро социалистически яхье а бьнна къоахьегаш хьйбоагІача дукхача юрта боахама къахьегамхоша дика толамаш доах. Церех цаІ я Советски района В. И. Ленина цІерагІча колхоза тхьамка леладер Насугаева Завман. Ухх шера 0,25 гектара тІа тхьамка дІадийнадар яо. Цу майда тІара планагІа 250 килограмм чул эшш яр из. Цхьаккха а ца хилача тайпара Іаламо дукхьалтъяхьа далонаш эша а еш хьнаре къахьегар бахьан долаш планагІа лаьрхІа хиццачуд 200 килограмм совгІа тхьамка чуйсра по.

Иштта лакха оасарле йолаш кьахьйтар ХХ партсъезда цІерагІча колхоза тхьамка леладераша а. Церна юкъе а белгала я Чибхилева Совдата кулгалду воалентка. Нагахьа сайна колхоза юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 11 центнер мара тхьамка чуйнаделе Совдата звено хІара гектара тІара чуденад 15 центнер тхьамка. Дика толам ба из.

Б. ХАМИДОВ.

КЕРТТЕРА ДАКЪА: МЕЛИОРАЦИ

«...Советски Союза хьалхашка латта еррага агоарни проблемаш юкъейовккхашехьа а къоастамургІалаш йола тамашийна средство яц из. цхьабакъда, мелиораци советски юрта боахама эффективность лакхъесъолаш йІахьхача хинна оттаьча программа керттера цхьа дакъа да». Иштта боаш СССР мелиорацех хин боахамех министра хьалхарча заместитела АлексанIнн Александра октябрь бетта советски капитализма тІа арабаьккха КПСС ЦК-ан правительстван соцам.

«Мелиораци» яха дош 1966 шера, лаьтташка хий дехкаран уж доакъаdaран СССР-е доккхий балхаш шерра дІадоладаьча хана денз тІа-тІа дукхагІа къовдаллеш хьабоагІа ахилтела юртбоахама производствандара гІулакх этара шоашта гаргагІа йолча тика чура доллашка йовзаргара дІахо ца ладдеш болча бахача наха юкъе а СССР масе метте боккха лаьрхІа ба лаьтташка хий дехкарен уж доккъадарен программа лоархІам. КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советан соцамо белгалдоакх, мелиораци юртбоахама производство дегІайол темпаш сихъяра кереттера дакъа, доархІанаре средство хилар. Къаьстта мелиоративни программана сел чІоагІа уйла тІа хІаиа йолийт СССР-е?

АПН корреспондента Л. Воскресенске цу тайпара хаттао дир 43 шу дакъа волча, ухх тІеххьарча хаьнаш Белоруссе мелиорацена балхашта кулгалдеш хиннача а хІаьта соахха СССР мелиорацеи хин боахамеи министра хьалхарча заместителага хьажаьа а инженерга-гидротехникага.

ИНИСДИ ВІАЬХХАЧА ХАНЕН

— Ухх шерарча ахко цІаькха а кьаьекхар, хий яхар фий. Йокъал уаттара район-ашка моллагІа кха дакъгаь, удобренеш шортта е кІезига тайсаар лаьца, цу тІа дІахийнар эшгин фу е кондиционаш доаца фу дар аьлла ца дусаш... Аьхха дусаш дар — хий декха кха. Ер да лухьал цхьа масал (хІаьта доаладе-м дукха а йир яр): йокъал ІаьтІаьча Николаевски областе (Украина къулбехьа) уллача «Красное знамя» яхача совхоз хий деккаь лаьттай хІара гектара тІара 40 центнер тІа деьнхар.

Мелиораца яь (аьнна аьлча хий декха е доткьаьа) лаьттах дерригаш а оахача лаьттах ялх процент мара дац СССР-е; хІаьта а, лаьттайа йоалача ерригача продукцех ткъо процент — цхьагІа дакъа нар лу! Вай лаьттай из дошо фонд сихагІа шерьярах латт кердача соцамо малан а.

ХХІ БІАЬШЕРЕННА ЛАЬРХІА

...Хьадувла доархІаргдоа вай. ХХІ-гІа бІаьшере йолалуча юхье 350—355 миллионага кхочаш дукхагІа хургба СССР-е баха нах, хІаьта долче, хІара шера 320—330 миллион тонн алас-нагорда, цул яхаша кІезига дукхагІа довлаш вай бІаьх. Цхьабакъда, пайда яц йиш йолаш мухьа лаьтташ доалаш да. Царна лаьттаьш карадерзадеча шерашка карадерзадьча ерригача Союзерча оахача лаьттанта тІакхийтта 40 миллион гектар — из юхьеинза рознав яр. Цу тІа а урбанизаци промышленность дегІаахаро дІаюх кІира шера бІаьа эзараш гектараш юртбоахама оборота юкъара йоаххара. Долче, деррига чуйдаьн дола нлат дукхагІа хилийтара йола алхха цхьа торо — хьулгаьан текшона, климатически хьалех тІима хІама а доаащ, лохабер. Опыто хьаьоах, цу тайпаре тешаш йоккьа латтача районашка лаьттнашка хий дехкарош кхоачам хилаал тІоддал йоайа районашкара хий тІахетта лаьттан доакъадареш ду хилар. 1985 шерагІа 40 миллион гектарал кІезигагІа доацаш (бахача лаьттаех пхелагІа дакъа) мелиораци яь лаьтташ хила дезаш а цар тІара 50 миллион тонн ялат, 10 миллион тонн боабба, 3,5 миллион тонн дуга, 30 миллион тонн бабцадеаш дика дезаш а да вай.

ЛоархІа уж хІамаш хийцца кхоачамайилдургдолаш да. Нагахьа саяна мелиоративни гІорс хІама ноа бола, технически кийчъаь юрта боахама дакъа а хиина дІаэтта хилар теркелача.

НИСЛАГІЧА ПЯТИЛЕТКЕ КХЫ ТІА А ДІАХЕЦА ДЕЗАРГДАЦ АХЧА

— Хоаш да, оаш шерашкана (1971—1975 шш.) мелиоративни программе 27 миллиард сом йоахадьалга — из да юрта боахам дегІабоалабарга йокийтта ерригача капитальни аложенех пхелагІа дакъа мелиоративни балхий темпаш сихъяра дикка оттаду мердача соцамо. Кхы тІа а ахча хьожаде дезаргдий-ахьар! иу гІулакха?

— Дезаргдац. Деш дола къахьега хьулах да: лаьттайта сихагІа мелиораци яра материальни ресурсаш ирхьаолча дакъа ерда юха кха мегаргйолар лоархІа правительства. Соцам тІа юкъиншиш, механизмаш, оборудовани, тайп-тайпара материалаш хьанра таона хьадда доракъостал дегІадолаш йола 18 совгІа министерство. Кхы мел делара мелиоративни балхий техникаш сихъяргадхийнача кацгаталоранйне пайда эцара эффективность лаккъйоара чотах хургда.

КЕРТТЕРДАР — ЭФФЕКТИВНОСТЬ

— ХІанзалца соеэстаец хургтІа пайда нийсабац хІаиз дай хьу? — Цхьадалча дакъе... Из тIаркан а деш. КПСС ЦК-ан правительствана соцамо хьаьстта тІаттамбархь хьерттерчох: иттара гІеххьадекагІча тайпара пайда эца бакъо мелиораци ньуа деррнгача лаьттай хІара гектарах. Нагахьа сайна вай царех «доашо гаьза» оал, цаплкна гІулах я цунга хьежжа хила деза. Лаьттаьшта мелиорацешаш лараш цу цхьан хаьна юртбоахама гІулакхаш уж нийсархьа доахоаш кхычерчеш а проекташ найкътоаш лорайш оттаеш. Карда совгІа мелиоративни системаш лелаечеш пайда мелиоративни системашта эксплуатаци яра. Хьалха бахаш чуйьана сети гІорсам балха эндарц торден ханнаш веш хоашни совхозаш йоаа ю. хІаьта хІана хьесш я боахамаш гІоргаш а чеггаш вдя болх хьийсболаш йола хаьттара дакхьачьаь специализированни нихьаьахкен предприятеш. Цо торо хургьа эксплуатаци балхаш цІанхетехьаха е.

ТІЕХЬАЛОНИЙ КАРТА ТІАРА КЕРДАДАР

— КПСС ЦК-ан правительствана соцам тІа йоах, Саратовски Куйбышевски канала совгІа 1974 шера керттера балхаш дІадоладирга Волга — Урал къе хий дехкарна — тІаьзделиэ а аьал. Из гІорс дьахабьбатта 1971—1975 шерашкьоча пхи шо йіаь тІа. Сенна дистаде боллой вИ сел доархІане хІама пдельо ма тІа Іотнанинар?

— Из ценна цо евада аьлхьйр дІана вІаштІехьдаьйлолга не йолча процент хходеча кхойца. Волгоградски, Саратовски, Уральски, Гурьевски областий этара декагІа долча лаьттан гІолла чаккдаргда Волга—Урал яха канал. Канала ааха хьахкара арьгІа бола бе йоладийтарна хий дехкачча хьалача лаьттаьа 300 эзар совгІа ааьте кхоачаргья юхкага. хий дохийтаргда 2,5 миллион гектара тІаре дарІенаш тІа.

Терками тІаберзабе беза ба са. Мелиораце программа тІа Поволжья, Украина феьрача даькьа, Кьилбаседа Кавкааа, Казахстана хий дехкача лаьттанка ялатан темпаие чІоагІа хьувкьадергдола зонаш хьаелга оттадал хилар. Цо иштта торо хулийтаргьа РСФСР Іаьржа доацача лаьттакка, Дальни Востоке Украиняи Белоруссех тeрриторе Полесски дохалекашйа хьийбаш леладдеча районий лаьгІенаш йіахий а.

ДАГАДОХАРАГІА ХУЛАШ ДАЦ

Белгалдаккха деза, мелиораци — еррига агоарни проблемаш дага ца деххинга а кхоачашъю цхьа керагІа йола тамашийна средство ца хилар. Оалаш ма дарра, юкьенкха, тІаккха — «доле хІама вІаштІехьдаргда». А иштта метац СССР-е цхьаннена а. Мелиорацаш — юртбоахама производства эффективность лакхъяра хІанзале а цу баь хилар практика хьалъекхача йІаьххача хиторча программа дакъа — шера боахаш кхы тІа а технически кийчболга а, химизаци дегІайолйнга а, лаьтта делара культура лакхъелга а, Іалмахоштa, селекционерашта, практикашта карагІдааьнарен пайда эцарга а шоаьгоча чуйнохийр йолча хашелоста декъа.

ХИЙ ТОЪАРГДИИ ВАЙНА?

Из дар министра заместителага дах этара гІеххьара хаттар. Ухх тайпара да гІулакх. СССР-е шера Іодоа хий 4700 кубически километр а цу тІа аьета дІахІехцаш доагІача хиний чотах цхьахьа ба я; бахача наьха хІара сага сих доархІаш шера 18 эзар кубометр кхоач. Цхьабакъда, из еррига СССР-е юкъара цифра я. ХІаьта ІаьржІача форпа бассейне бахача наьха хІара сага сих 2 эзар кубометр мара кхачаш, среднеазиатски республикашка дул а кІезигагІа — 1,5 эзар кубометрагара 300 кубометрга кхоачаш. Цхьадолча долха хиш нийсдаьа. ТІаккха миштa латт мехка территоре тІа хин ресурсаш дІасадоакъара планий гІулакх?

— ХІана СССР къилбаседехьара хий Волга бассейнагахьа лостадара схемаш оттаеш латт. Ца балха дьалхара юхьиг я. Цу хана, хиш дІалосталега практически декхье а хиния дІаоттале проектана лаьрхІа материалаш йийча хала еа. Схемаш тІа СССР энергетикаш электрификацен. СССР чкхьоний боахама, СССР Іамай Академе проектни институтийн 100 совгІча Іамалоллама организацеи специалисташа кхьана болх беш я тха проектиш институт.

— МоллагІча хана дувлаа кхолла хургда хІанз?

— ХІана хул из? Сона хетаргахьа балла проекташ 10-ча пятилетке (1976—1980 шерашка) оттаергьа, хІаьта 80-гІа шераш юкъедахача хана уж кхоачашъе йолаебгьа. Изза боиххача гІаиср из вІалла дукха да яа.

(АПН).

«СЕРДАЛО»

3-гІа оагІ. 20 октябрь 1972-гІа шу.

Наурскерчу чокотажин фабрика болх бе йолалуш дешт шо хьалхьегаш я берзхьаш доьхар Костоева Эльбердий Мадина. Из ца йоккхаш кук сий ца дёшт нагахь сет вац фабрике. Хьнаре къахьегарна, нахаца безаме, Ìимерза, хьоьш хилараца дьахшал куи сий. Ше цига балха еча мерз шиш хоьцьостшта массеза хьоккам тешш, социалистически кхье цашадаш хьалха латташ хьайолгIа Мадина. Цхьанхьа бутт дIабахийчи ю бетта жаоши ...—... процент кхочшеш ю цо.

Ше доаха толамаш ваш хилдрах кхоачамбаь Iеш яц Мадина. Дог озьзл долаш дIалу цо ший опыт шайцарча новкъосташта, нигIехь эше мичча хана а царна гIо де кийча я. Цига балха еча дешт хIамаш тегарий балхах йо хьетьбаь дукха къона специалисташ бе фабрике болх беш. Царех ба массаза шоай смени нормаш тIехкхоачашеш бола Аушева Золамаша, Мальсагова Хобра, Нальгиева Фаризас, кхыйбараш а.

Хьинаре къахьегарал совгIа обшественни балха тIа а дика доктала доац Мадинас. 1971 шера дерзай из Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьерча Совета депутаталие.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) РЛ-3 кхача ляне тIа машта болх бе беза хьехаш я берзхьаш доххар М. Костоева Ф. Нальгиева.

И. ПЛИЕВА суртш техетта.

ХЬЕХАРХОЙ ГОВЗАЛ ЛАКХЪЯРА ХАДДАНЗА ТЕРКО

«Цатаргой массане юкъара юкъара образовании хьорта боьхасга чакхдаккхарен общеобразовательни школа дIахо легIайоалл дарен хьахьехьа», КПСС ЦК-еи СССР Министрий Совето 1972 шера 20 июне бенча соцам тIа балгалбоашх школера дешаракхетама процесс дIахо эргайоахаш тоаяра дешьера хьехархочуй бокхха лоархIаш бехкахкхаия.

Хьехархочун идейно-политически кхетомах, Iилма-теоретически боарамах, методически кийтойхх тайцы да цхьонаха йоахала дешар хьехарей кхетам бакаран гIулакхк эттув бага.

Хьехархочун къахьегам творчески ба, из шIештIехьбергбаш квалификаци хадданза лакхъене ца хилча, керда знаши тIаеттаяла ца хилча. «Ше Iома мел луча кана хьех хьехархочо. Сиг шиш образований лакхъе гIерташ ца хуле, сига чура хьехарха вале дIавала, айтть гIоргальнача» аргий педагого К. Д. Ушинск.

Знамни тIаяхетара, квалификаци лакхъяра гIулакх дешаш педагогически кадрашки юкъ-юкъе шоаьй говзал лакхъеш йола хьехархой говзал лакхъяра йола институтош.

Педагогически кадрай квалификаци лакхъмо, хьаллалатта опыт вIашагIтохами йоаржаши йола кертера дешаца-методически центр хиларех тарра, хьехархой говзал лакхъяра институтий лоарвIаш лакхбелга оттадуш сецамо.

Кердача программаш тIа доьлаш хьаяриц дуразденна Нохч-ГIалгIай хьехархой говзал лакхъяра институте хьалхагIа шоай говзал лакхъенза болча шахьенарча классий хьехархой, 4—6 классашкарча математика, эрсий метта, литература, 8—10 классашкарча физика, нохчийн гIалгIайн меттий, историеи обществоведении, биологе, природоведение, географе доакхоа дешьарча къанхий меттий хьехархой говзал лакхъяьй дIанаьхача дешара шера.

Дешара шера яррцаш в кийчлоарш 3662 сег ва.

Хьехархошта нардача программаш Iилма - теоретически метоштически кийчо елга, марксист-о - ленински теоре, дешархошпа беча кхетама балха дешеш, бергий кийчоли психологен дешаш поштиз чрезвычайнами устано дешара планаш. ЧIоагIа уйла тIаьхьайтай КПСС XXIV съездо керлаши, СССР хьаьь 50 шу дизара шийчо эрен деердарен хьехкачха КПСС ЦК сецам Iомабара.

Курсий болх чакхбоалаш эрнатеш хул. Лекцеш еш Нохч-ГIалгIай университета, моккхьита института ореподавательни, КПСС обкома лекторашна, просвещение Министерства, хьехархой говзал лакхъяра института болхлой, школашкарча опыт йолла болча хьехархоша.

Аьхаш замашаль истори хьехархой группаш ГДР-е, Чехословакие гIоргIолаш семинар-практикум вIашагIъелла, цамаш мот лакхча хьехархой группашка бетта курсаш вIашагIьенкай, ГДР-е гIоргIолаш.

Тхоай де йоц йолаш мел доле хIама оаза дарах нардача программах бола беча бергарича хьехархой говзал лакхъе вIаштIалладциаш тха, царех цкъабараш курсашка ца бахкар бахьан долаш. Нагахьа слива Гудермесски, Грозненски, Наурски, Надтеречни, МагIалбикай, Шелковской районий школашкара берригаш а хIинг биц дьина бол хьехархойн школий кулгалхойн шоай говзал лакхъеш хинабале, Урус-Мартанки, Нохч-Юрта, Назарен, Советски районашкарча педагогически кадрех дукха барах шоай говзал лакх ца ец бол бахк ба.

Иоккхой хьолош латт тхона тIа институте занятеш эра аудиторешкш, курситаш чутарбе общежити цу хилар бахьан долаш. Цу алхьа институте хIаьзара помещения шерьнена е тхона кхоачамбербола йола кхы тайна помещени ялаце эргьеш.

Хьалха летта педагогически опыт Iомаеш, вIашагIтохаш, шерьен а институт. СССР хьехьа Нохч-ГIалгIайчен автономен 50 шу дизара III-гIа «Ерокгосошиа педагогически чтенеш» е кийчлуш районин, городской, республикански «Педагогически чтенеш» яьй.

Республикански «Педчтенешка» 196 докладага леIмайад хIаьта царех 12 «Ерокгосошиа педагогически чтенешта» могшай. ДикагIболча хьехархой опыта пропаганда ю курсашка, семинарашка, совещанешка, республикански «Педчтенешта» яхтайхо выставке ца хьальенкай.

Цхьабакхьа, хьайна леттача опытах йол материалаш хIана а хьаяттах хIалаша эргаьхай оьшш, педагогически къахьегама говзалашь санна толамаш ца доахаш дукхха хьехархой ба школашка.

Цу гIуллакха вIаяхиетта уйла тIаьхьайтаяла еттах районорешна, профсоюзни организацешна.

Республика школаш доккха практически новкъостал ду института методистама. Алхха дIадахеча дешара цхьан шера хьехархой 3 эзар совгIа урок хьалай методисташ.

Республикана школашка дешар хьехарех дешархошта кхетам балахех гIулакх шоалгIа дьаха тIа да хьоашац хьехархойн школей кулгалхойн республикански, районни, кустовой семинараш хул.

Районашка дIамаьхьтай тайп-тайпара предметаш хьехача хьехархой методически объединени балхах, хьехархоша шоай образовани лакхъера бу болх вIаштIехьбахкарех йола рекомендацеш.

Хьехархой говзал лакхъяча института болхлоша шоай дерриге низаш тIалохийт шоашта хьалхашка оттадаь дехараш кхоачашдара, СССР хьахья Нохч-ГIалгIайчен автономен 50 шу дизара бахха боштIеца тайнара кийчьбахара.

Х. ВАЧАГАЕВ,

хьехархой говзал лакхъяча института дешара бахни директора заместитель.

ЯХЬАШ ЧАКХЪЯЬЛАР

Чакхъяьлар Гудермесе хиача вIалатехха волейбольни командашта юкъера спортивни яхьаш. Яхьашка дакъа лаьцар Урус-Мартана, Грозненски, Гудермески, Сунженски районашкарен Грозненча кооперативни техникумерчи «Урожай» общества командаша.

Республиканеки совета «Урожай» общества кубок яьккхар Урус-Мартана районерча хьалхьалла волейбольни команда.

ШоллагIчон кхоалагIчон моттигашка ба Грозненски, Гудермесски районашкара спортсменаш.

Л. ТЕСЛЯ,

«Урожай» общества председатели заместитель.

САГЪЕРДАМЕ МАРШРУТ

[illegible]

Грозненски республикански советов посадкаш 300 къахьегама ... Смоленск, Минск, Псков, Рига, Ленинград, Ростов города ... исторически, тIема, къахьегама моттигашка хьажа.

14 дийнаьх дахарlа я туристски маршрут.

Ш. БАТАРОВ.

Юбилейни выставка хьайиллай

Дукха цах гулбоннабар селхан даьнъал тIехьагIа 2 сахьат дахьача Грознерча «Динамо» стадиона хьалхашка. Ух бахькабар Нохч-ГIалгIайчен экономикан культуран дегIайоагIаш 50 шера (1922—1972) дахькача толамашта хетаь выставка хьеллаеча.

Выставка хьайиллар КПСС секретара Н. Я. Правенько. Гулбоннарашта хьалхашка доппа къамьял дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара М. А. Керимова.

— ГаргахоачаЦ латт вай шена дахьача дешаргача къамий диза шой — СССР вIашагIъелда 50 шу дизара да, — аьлар цо. Иов. Керимова дийцар вай республика экономикан культуран дегIайоаллара СССР кхьача республикай вашоанашоч культураш айхха лоаттабаьча бувзамех, хьалдлоча выставка лоархIамах.

Лента хоаладе бакъо еар Социалистически Къахьегама Турпала, В. И. Ленина цIерагIча грозненски мехадаьтта чаккдоахача завода оператора И. И. Ведерникоиа.

..Выставка 4 дакъа долаш я. Эттара йоккагIйолча хьалхарча павильонерча тайп-тайпарча экспонаташ, макеташ, стендаш тьахьта хьегайт Нохч-ГIалгIайчен мехадьатта газеш, химическ промышленноста, энергетика, транспорта, бувзаца предприятешта культурах просвещенеи учрежденешта карагIдьиннарех. Иштта укхаза я вай республика къахьегамхоша Даьхена мутIеаьа болаш бахь сийдола историески вахь бувца стендаш а.

Выставка кхайолча павильонешка я юртбоахама машинашьча заводий, кхачени меттигерчи промышленноста тайп-тайпара продуцаш. Цул совгIа укхаза я республика юртбоахама техника тойташ йола площадкаш а.

Выставке бахкарашта шагарча экспонатах дувцарга экскурсоводаша.

Доазол дехьара

БАНГЛАДЕШ: ПРОБЛЕМАШИ ПЕРСПЕКТИВАШИ

ЧIоагIа делхача догIаша беелоша бола форд а бий дIоатташ Бангладеш ерригта а хIаьа ял аьлаш йола территори. Iаьржа ух Азера доккхагIйола хиш — Ганга Брахмапутраи. Хи чура хьалхьедаш гамаш, цIемой гиоаваш а долаш болча бIарг ма кхоача латтача цу форда дIабIарахьежача кхы а чIоагIагIа дог тешш «Бангладеш — из белгала хиш пачахье» из иса дешаш цхьа йорах.

Цхьабакъда, кхеметтал укх шера мехка кхелбаседехьарча районашка хий чIоагIа Iаьржа дара а магазар дукха ха йоацаш хиннача тIемо дахча хатара лараш агадайланхье: хьаллен Iоаш ху чуйа дьаладна къхд дохадаь тIаьш, доаталхача шIенай гIовнаш. ТIеьашка боалача хина пакистански бIуво шийна наьхьа тIа мел кийчьеина хIамаш лелхийтай: цIенош, тикаш, предприятеш. Чубаха тхонийIа йоацаш бисар миллионаш цах. Бангладеш экономика ерригта а хIана яьккхинцар аьвна лоарагIа яьйккар. Итташ предприятеех гуьнаш хиинадар, юрта бохкамара вахаш доассадьабар.

Ше хьахиначча хьалхарча депутате а лен кьонач Бангладеш Халкъа Республика (НРБ) тIагIартта болх бу тIемо яь ювнаш дразеш а англичанашон малхбоаллахистански капиталом дуьнахаче шерашка цун руржьмна къахьеташ боашаш эксплуататор эро тIатоьхачаьь цIенхаштта экономически халонаш эплеш а. Мехкарча коммунистически кхача прогрессивни партешн организацешех хьалловациш йолча, премьер-министр Муджибур Рахман верте латтача правительства 1972—1973 шерашта эттара хьалхара план еттаьй къаман экономика юкъеметтаоттаьь ца Iеш, дIахо дегIа йоалле а ьнна. Цу плана тIа IалхьматечIоагIа уйла. тIайохийт экономике пачхьалкхен сектор чIоагIъяра.

Боахама лоархIаметIара доальоли пачхьалкхен бе дакал. ДIахаха шу чакхдоадаш а тIехьа, ношта ьича НРБ хьаяле, Бангладеш промышленносте, торгове, транспорте, финансашка юкъмоттигера позицеш дIалоацар кхача мехкий капитало. ХIаьта хIана пачхьалкхеи тIахьожама вIалтттаьй промышленностерчи ерригача капиталийх производствла мерттерча средствийн ице дальдах ик дакъа хIана цу аьнна ераш, ерригта машиннаьа, бегайа, форда транспорт, хи тIарча кемай компанеш, банковско-финансови учреждени итт даьккх ейс дакъа. Пачхьалкхен монополи отттаьй арахьарча торговлера. Духьале йоацаш къаман экономикан тIабоагIаш хиира вик дIахьейлий кхача мехкий монополешта.

Бокхха болх ба беш мехка промышленность юхаметтаоттаяра а. ХьалхагIа Малхбузехьарча Пакистанера хкуьхача бовибеца болх беш хиннача текстильни предприятешта хIана Индерен СССР-ерен нийо белал. Правительства сихха гIулакхаш чакхдаьлад джутови промышленность юхаметтаоттаяра. Мехка традиционни долча цу дакье дика хIамаш карагIаьналаш; хIанале болх беш я джут чакхйоах 64 предприяти. Бедала цу тайпах хьаю хIамаш тIом хилале хьалхагIа еш хиннача юкъера бсарамах 85 процентагIа кхоачаьй. хIаьта из бокъхача лоархIаме за боахама, хIана аьнча джут экспорте дода керттера предмет мехка валюта тIаьоагIа керттера хьаст а ба.

IалахьматечIоагIа уйла тIайохийт юртацка эргалонаш ера. Аграрни мохк ма бий из — Бангладеш. Юрта районашка вах 70 миллион тарта саг бахача нахах 60 процент хIана бац аьна бараш. Дунен дIа эттара листагIа нах бахача мехкех цаI ба из (1 квадратни километрана лоархIаш 500 совгIа саг). Iалахьмате эра латт укхала лаьттан дош. Дукхха исторически бахьанаш шIайделерах дуккха лаьттан кар доала бовхамаш нагахь деце а, хIаьта башха дукха доаца частни плантациони бовхамаш пачхьалкхен тIахьожама кIалальцале я, цхьабакъда, лаьттан доацаши кIеззига лаьттан долаши бола аккархойн хIаьта иштта Iуй чулоаттабеш бола кагийн юкъерен лаьттай дайн хIана а болеш ба.

ХIана къахьегачь ахархой хьал аттача дакхха, юртбоахама производство мехка шай чурча гIуллакхашта знача продовольственни беланцен бийн кхоачамбергбоача боарамга кхоачаеш айелла Iалаш. Дe гIерт IахалйIш. Ер шу долаленича юкхье хьакхайкадаьдар аграрни реформа ертхилар — эттара дукхагIа кхачача а, цхьан дезала 13,4 гектарал тIех лаьтта кхоачаргдоацаши лаьтташ кIезагIа дола ахархой боахамаш налогах мукъедоахаргдолаши. Цу цхьан хана чIоагIа уйла тIайохийт ахьегача ахархой бовхамашта кредитовани дуккагIа яра, льготни малхах фуша, удобренешца, болх беча хьайбашна, юртбоахама техникаца уж Iалашдара.

Iалахьмате хьалде да укхазара лаьтташ. Кхоачам хиллал тIоадал а йолаш, йIайха. кIаьда а климат. Цу деррнгача хIамаша йиш хулийт шера кхо хьувкьам чубе. Цхьабакъда, бовхаме делаю кечалеш эсала хилар бахьан долаш дунен тIа эттара лохагIа хIана бац аьна ба укхаза хьувкьам. Кхаь хьувкьамо 11 миллион тонн мара цап шат, хIаьта цо мехка кхоачам а бац. Укх шера Iалахьмате дукха — 2 миллион тонн гаргта кхо тIа а продовольствии арахьара тIа ца яхье ьргьеш.

ХIана тIалаттача цу халонна кIалхарьяргIола ник лоархI мердача правительства юртбоахама производствона механизаци ярах. Экономика гIулакхашта лахьIача ерригача ассигнованех 63 процент юрта боахам дегIабоалабарлахьожаю. Доазол дехьара 5 эзар тракторн кхайола техникеи эна, ахархой общественашта кооперативах хьнсане гIулакх дергдолаш йола машинотракторни станцеш кхха лерхI. ХIанзале а укхазарча кханикка бах беш 700 советски трактор а. СССР-ера кхы а техника массех йоикх партн эзара контрактеш яьй.

Уж ерригта эргалонаш кхмчарех тайпа хIама доанаш, кхьчарх тайпа хIама хулийтаргдовна болькьаша йола ларда а хиша дIаеттта езаш йола экономика хьахра тIаерзаьь я. Цхьабакъда, Бангладешна финансийн планировани министра Таджуддин Ахмеда журналисташка хьаххайкадальчох, карахьера экономически новкъостах ца хьича баргбац мохк. «Вайна новкъостал деш а дергда аьна дош дена я я, — аьлар цо дIахо, — Индии, Советски Союз, кхыдола социалистически мехкаш Iнила за Iеш, США, Англи, Япони, Швеци, Канада кхыйола пачхьалкхенаш а дунен халкъашта юкъера тайп-тайпара организацеш я. Цхьабакъда, хIанз а, ше дегIа йоагIча кердача этапе, Бангладешо дийдаш, вайна хала ха тIаттача минуташка тешамегIа бола доттагIий хиннараш малагIаш бар, вай котало иккхара юкхе ховдамболаш дола дакхьа аьнцараш малаш бар». «Дуккал из бахьан долаш, — белгалдаьккхар министра, — уйла чIоагIагIа тIайохийт вай СССР-царен Инде Республикацарен экономически бувзамаш чIоагIдаран шердарах».

Мехка чакхйоахача социально-экономически эргалонашта чIоагIа дукьале ю чуьхарчен арахьарчен реакцие. Бангладеше хIана я а Яхья Хана пакистански тIема режим хьалловаш хиннача реакционни партеех юхейсарайн. Шоай тайпа балхаш ультраьхьдехьарйе провантайсин группировкашна бувзам болаш лелаяду цар.

Ший арахьарча политика керттера принципаш я аьна хьакхайхабльб Муджибур Рахмана правительства машар, доттагIал, группировкех дIа ца кхетадга. Къона республика бахьь тIамцай хIанзале а 90 пачхьалкхено. Китая, Кхерамзлен «Советерча ший вето бахьо юкъе а яьккха, цо ООН-е дIачуяхара новкьерле йир. хIаьта Бангладеше мел дола алам цу деша эгIаз а дигар.

Советски Союзо юкхьаца доплахьаллуьцар паргIатон кортамукъалан бахьан долаш бенгальски халкъо лоаттабаь къовсам. Шийна болча аьттон дукьа ловпаш новкъостал дахьд цо цуна, дIахо а ду. Эттара хьалхара торговии соглашенеш яьй вай пачхьалкхенашта юкъе. СССР-о Бангладешера хуввиц, цун экономика юхаметтаоттаяра хилаяза эргйоаца машинаш, станокаш, оборудовани дIа е телаш, хьайдергда цун традиционни экспортин товараш. Советски специалисташа кьоначча республикана новкъостал дергда электростанци, электрооборудовани завод, кхкха кхыйола промышленни объекташ хьалье.

В. ВАВИЛОВ.

КОРТАМУКЪАЛЕ БАХЬАН КЪОВСАМ ЛОАТТАБУ ГВИНЕЯ (БИСАУ)

1973 шу хьатIаотташ ший лоIомера пачхьалкхе хургьа Гвинея (Бисау), португальски колониалисташ духьалара тIом хIанз а тIехьа сецабена а. хIаьта мехка столица — Бисау хIанз укх сахьате колониальни бIуш кара хал а. Кердаларой хенайоахон Агентства гавет дешараш могаю цу мехка хьалъо португальски колониалистта духьала лоаттабеча кортамукъалена къовсама хатаьй «Румашите» олача кIирамна цхьазза арадувлача газета тIара статья.

Керда, 1973 шу хьатIаотташ ший мукъагIа йола пачхьалкхе хургьа Гвинеях (Бисау). Мукъаьахча территорешт тIа, — хIаьта уж берригаь мехк хIана бац аьнна я, — хIанзле а шерра кийчо е йолакьй Гвинея исторе чухь дукхьашха Къаман учрежденешки ассамблея хорлаш дечахоржамашта. Цо бенгалдергга кхьаш ший мукъагIа хилар хьакхайкадергдола да, хIаьта из хьа а цхейкадерана.

ХургIолча собите, цхьан оагIорахьара, тIемата диллача, Португалена манаврашта цхьаккха доргдоахийла ца хоташ, коталонца чакхбоаккхаргба халкъо лоаттабу кортамукъален къовсам, шоллагIча оагIорахьара — из къовсам дунен халкъашта юкъе бакъбаь тIаьщаш хилар бакъдергда. ООН-а трибуна тIара а из хьакхайкадир Амилкар Кабрала. укх итт шера гаргта патриотий кортамукъален къовсама кулгалдеш хьайонгIача Гвинейи Зелени Мыса гIайренийн кортамукъален, Африкански партия (ПАИГК) Генеральни секретара. Иштта хьакхайкадир — тахан ламийцаша кортамукъале бахьан долаш лоаттабу къовсам законни лоархIа ца Iеш, алхха законни лоархI суверени пачхьалкхехьа суверени хилархьа хьакьалехь а.

Цу тайпара, дош дола кьамаьь дунен халкъашта юкъерча боккхача лоархIамечен гIоргьяннайчен собитех да. Цунга дикача оагIорахьара гIойле кхургьа Малабузен Африкерча дерригача хьала а бухсошача кхачача вокх португальски салаш йолча колонешка — Анголен Мозамбикех — лоаттабеча къовсаме а. Iаткьаргда Лиссабонан НАТО-га гIоллерча цуи кхьоагIошоштех юкъерча гIулакхашта а. Кортамукъале хьакхайкахлена, Гвинея (Бусау) керда правительство хьакхайкаярца дувзадена правительствайн политически низамашка къовстамболаш йола воахкеш дурдонгIола ха хьатIаоттала ца дьежилга да дисар, цу дахкье дипломатически плане а.

Кабралага шкъе хьаттах, дунен халкъашта юкъе бакъьен тIамцаргIола правительство хьалхагIа хIана еллац вIашагIа? Цо бенгалдаьккхар, бакъйолчех хьахаьла дипломатически кхесапера вхт мара кхы хIама хургдац цуних, аьнна. КIезига пайда баргбац Гвинеа эффективни пачхьалкхен Iаьддалах кег гIортолга еш йоацача правительствах, — алхча дешашца аьнчи, нагахьа санна мехка политически социальни структура кIоаргIа хувцаш дац ца хилча.

Из да ха тахан хьатIаоттай. Гвинейски халкъо мукъаьхача территорешка ший суверени бокъонаш чакхйоах, Iадлал чакхдоахаргдола дипломатически формаш оттаьй цо.

Алхха «байрах, гнык е къамаш правительствос хьалхача метте гулдеица латташ яьй. Хьахулие да къам.

(«Румынита» — АПН).

Экваториальни Гвинея. Санта-Исабелен Батан бахача нана чIогIа мотаеш я СССР хьахь 50 шу дизара хетаь фотовыставкаш. Дукхача сурташа дувц Советски пачхьалкхе хьалхаларарч историех, мехкарча йолча республикай вахарах, советски Iаламлен техникален карагIдийнарех, искусствон спорти дегIарах.

Экспозишешка хьажа ухараш хIара дикна лоаш шетрах йола фильмаш гойт.

СУРТА ТIА: город Батарча фотовыставкаш стендашта хьалхашха.

В. СНЕГОВСКЕ сурт.

ТАСС фотохроника.

КХЫ А ДИКАГIА КЪАХЬЕГАРГДА

Укх шера алапагIа хIара кхоабача Iаттагара 2800 килограмм шура кхиха езаш яр Грозненски района «Ермоловский» совхозе доярка Джамбулатова Найба. Цхьабакъда, ший торонаш дика йоацаш йолча цо 2700 килограмм кхиха декхар тIанийтар. Ше деша доаш дикагIа кхоачашдара ферме къарача социалистически яхье ...е а кхе ниш ца кхобеш ... юкъайоаш ... Дуккал итт бетта хIара кхоабеча Iаттагара 2833 килограмм шура хьехкай цу хьаша дешча нохчой кхалкате.

«1972—1973 шаш. Iон вовшалх хьайбай продукци йоаккхагеи кийчьелгеи алсамдаккхар духье хьайбай боахама белхлой Ерригсоюзни социалистически яхьа йоаржарах» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцам бийнача тIехьагIа кхы а оасарегIа къахьега дош делла Найбас.

Е. НИКОЛАЕВ.

Редактора заместитель **М. М. ХАЛУХОЕВ.**

[illegible]

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 ноябре.

I ПРОГРАММА

[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

1 декабре.

I ПРОГРАММА

[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

РАДИО

30 ноябре.

6.00 — Юртара хабар (гIалгIай меттала). 6.40 — Хоамаш. 6.50 — Хоттам. 7.30 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.35 — «Сердало» газета обзор. 8.15 — Передачий программа. 8.30 — «Дечи ... тIа гIалла» ... (гIалгIай меттала). 16.00 — Къона тIехье (нохчий меттала). 16.15 — «Мукъа из обществении рузкъан боарах бахьа беседа (эрсий меттала). 16.30 — Нохч-ГIалгIай эшарий концерт (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 — Концерт (эрсий меттала).

1 декабре.

6.30 — Юртара Iуйре (эрсий меттала). 6.40 — Хоамаш. 6.50 — Хоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.15 — Передачий программа. 8.35 — Дьякон ... Пучин. ... (эрсий меттала). 9.40 — «Мица ... ... Арсанов ... (нохчий меттала). 16.00 — «Халкъий межарий дезала юкъе» ... беседа (нохчий меттала). 16.15 — НТВ. 16.25 — Ашараш. 16.30 — Юртбоахама белхлой ... (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ДIАХЬЕР

Массала а болх бе Грозненски консервни завода эш:

1. Слесараш - ремонтникаш 4 — 5 разрял болаш
2. Электромонтераш 4 — 5 «—»
3. Токараш 4 — 5 «—»
4. Обвальщикаш 4 — 5 «—»
5. Кийча продукци тIанесга гулчанкаш — хьегача ахча бетта 120—150 сом а долаш.
6. Юртбоахама белха чакхйоаха бахалой — хьалхах.

Тха адрес: Грозненски консервни завод, Малиновски ул. № 113, кадрай отдел.

Цу АдресагIа водIаш № 2 а 4 а йолча трамвайшо за вегарчи «Консервни завод» яхча Iо а вергвола.

ДИРЕКЦИ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолаш Грозненни хувалуш морхаш я йолаш, йоачаш а йоацаш. Iуйранна цхьашайолча моттигашка дохк е доаллаш бе-беча оагIорахьера гIаьххьача боарама мух а хьекхаш ха хилеи бегаре температура республике гIолаш 2—7, Грозне 4—6 градус йIоахал йолаш хилеш тарлу.

1 декабрера 4 декабре кхачалца хувалуш морхаш я йолаш. 2—3 декабре цхьашайолча моттигашка дохк е доаллаш, малхбузехьара гIаьххьача боарама мух а хьекхаш ха хила а бегаре температура бийсашка 0—5 градус шелал, денца 3—5 градус йIоахал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90; редактора зам. — 3-38-11; бехктохама секретара — 3-34-38; партийни вахаре культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; кехатий отделаш бухгалтера — 3-00-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-90; зам. редактора — 3-38-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдел писем и бухгалтерии — 3-00-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

ОФ05256. Заказ № 10620.